

LIITON ARKKI

2/2023

Luottamus

Portinvartijuu

Kuinka käyttää

- RTTL:n Mediaseminaari
- Hallitusohjelman heikennykset
- Vanhat Ketut 25 vuotta

RADIO- JA TELEVISIOTOIMITTAJIEN LIITON JÄSENLEHTI

Työntäyteinen vuosi

Valtiovarainministeriö esitti keväällä roimia leikkauksia Ylen rahoitukseen. MTV puolestaan irtisanoi syksyllä 23,5 henkilöä. Samalla pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma pyrkii ennennäkemättömällä tavalla heikentämään työnteon ehtoja – tämä on fakta riippumatta puoluepoliittisista mieltymyksistä.

Lyhyesti sanottuna vuosi 2023 on ollut Radio- ja televisiotoimittajien liitolle työntäyteistä aikaa. Puhelimet ovat laulaneet ja sähköpostiviestit viuhuneet, kun liitossa olemme ajaneet yhteistä etua.

Onnistumisia on ollut. Ylen rahoituksen tulevaisuudesta päätetään parlamentaarisesti eli koko eduskunnan kesken. Olen liiton puheenjohtajana kiittänyt Orpoa siitä, ettei hän rikkonut pitkää parlamentaarista perinnettä tässä asiassa.

Liiton Mediaseminaari 25.10. Ravintola Töölön auditoriossa oli onnistunut ja kokosi alan keskeisiä vaikuttajia yhteisen pöydän ääreen. Seminaarista voit lukea enemmän sivulta 4.

Huhtikuussa solmittu av-käännösyritysten työehtosopimus on Suomessa ensimmäinen, jossa sovitaan yksityrittäjien vähimmäispalkkioista. Taustalla on Euroopan komission linjaus siitä, että itsensätyöllistäjät voivat tietyissä olosuhteissa neuvotella kollektiivisesti rikkomatta EU:n kilpailusääntöä.

Onnistumiseksi voidaan laskea se, että MTV:n muutosneuvotteluissa yhtiön alkuperäinen vähennystarve 45 henkilöä saatiin lähes puolitettua. Silti yksikin irtisanominen on liikaa.

Vielä loppuvuodeksikin riittää tehtävää ja vaikutettavaa.

Jani Tanskanen, puheenjohtaja

kuva: Seppo Sarkkinen

Päätöimittaja: **Jani Tanskanen**
Toimitus: **Marjo Partio**
Taitto: **Mira Gartz**
Kuvatoimitus: **Seppo Sarkkinen**
Kannessa: **RTTL:n mediaseminaarin alustajat Lulu Ranne, Charly Saloniemi-Pasternak, Hannu-Pekka Ikäheimo, Mikko Alkio ja Heikki Hellman.**
Kuvat ja montaasi: **Seppo Sarkkinen**
Paino: **PunaMusta Oy**

Toimituskunta:
Irmeli Heliö
Leena Mattila
Jarno Miettinen
Jukka-Pekka Nyrhinen
Arto Paljakka
Kari Romppainen
Kari Vuosmaa
Sanna Väre

Julkaisija:
Radio- ja televisiotoimittajien liitto ry.
PL 82, 000240 Yleisradio
rttl@yle.fi
www.rttl.fi

s. 4

s. 4

MEDIASEMINAARI

“KANSALLISTA TURVALLISUUTTA EI OLE ILMAN VAPAATA MEDIAA”

s. 9

ORPON HALLITUS OTTAA TYÖNTEKIJÖILTÄ JA ANTAA TYÖNANTAJILLE

s. 9

LIITON ARKKI 2/2023

sisällysluettelo

- 11 ODOTTAVISSA TUNNELMISSA
- 12 YLEN MONET MUUTOSNEUVOTTELUT
- 13 NEUVOTTELUT ITSENSÄTYÖLLISTÄJIEN ASEMASTA
- 15 OPPIA IKÄ KAIKKI - RTTL:N KURSSITOIMINNASTA
- 16 VIISIKKOPÄIVÄT EERIKKILÄSSÄ - MILLAISILLA EVÄILLÄ ETEENPÄIN
- 18 YHTYNEET-SOPIMUKSEN PALKANKOROTUSPERUSTEET
- 19 SURKEA TALOUS AJOI MTV:N JÄLLEEN MUUTOSNEUVOTTELUIHIN
- 20 FREELANCERIT KOKOONTUIVAT
- 21 DE NORDISKA FRILANSSEMINARIERNA
- 22 TOP MEETING
- 23 FAON PUHEENJOHTAJANA ALOITTI VUODEN ALUSSA PÄIVI VÄNTÖNEN
- 24 EFJ:N ASiantuntijakokouksessa kiirehdittiin tekoälyn sääntelyä
- 28 VAATTEET ON MUN AATTEET
- 29 HOMO SAPIENS PYÖRII TAAS LUUPISSA

”Kansallista turvallisuutta ei ole ilman vapaata mediaa”

RTTL:N MEDIASEMINAARI 25.10.

Ulkopoliittisen instituutin tutkijan **Carly Salonius-Pasternakin** alustus RTTL:n mediaseminaarissa 25. lokakuuta hiljensi Ravintola Töölön auditorion tehokkaasti.

”On 15.10.2027. Venäjä on hyökännyt Suomeen aamulla klo 5.00”.

Salonius-Pasternak esitti kuvitteellisen tapahtumasarjan lähitulevaisuudesta, jossa Venäjä hyökkäisi täytenä yllätyksenä Suomeen. Se tapahtuisi kahdella rintamalla, toinen perinteisesti hyökkäämällä raskaalla raudalla yli rajan, toinen runsaalla disinformaatiolla, jolla pyrittäisiin aiheuttamaan mahdollisimman paljon sekaannusta kansainvälisessä mediassa.

Valeutisten näkökulmat olisivat tarkkaan harkittuja ja ne väittäisivät totuudenvastaisesti Suomen hyökänneen venäläiseen sairaalaan, jossa uhreina olisi naisia ja lapsia. Valheita vahvistettaisiin väärennetyillä video- ja kuvamateriaaleilla. Disinformaatio leviäisi tehokkaasti sosiaalisessa mediassa ympäri maailmaa, kun kauhistuneet kansalaiset reagoisivat siihen tunteella.

Hyökkääjän narratiivia alkaisivat lainata myös eri maiden uutistoimistot, koska tiedonjano olisi suurempi kuin faktojen tarkistaminen. ”Venäjä: Suomi hyökkäsi Venäläiseen sairaalaan - sota on alkanut!”.

Salonius-Pasternak kysyy, mitä tekisi suomalainen media tässä tilanteessa, jossa kansalaisten tiedontarve on suunnaton, mutta viranomaisilta ja puolustusvoimilta ei ehkä olisi saatavissa aamun ensimmäisten tuntien aikana kommentteja. Lainaisiko media siinä

tilanteessa ulkomaisia uutistoimistoja ja kertoisi Suomen hyökänneen venäläiseen sairaalaan, vai odottaisiko se viranomaisten tulkintaa tapahtuneesta ja kertoisi uutisen vasta sitten?

Kysymyksen voi halutessaan kääntää myös mediakriitikiksi Israelin ja palestiinalaisen terroristijärjestön Hamasin välisen sodan uutisoinnista. Uutistoimisto Reuters väitti lokakuun 17. päivä Israelin iskeneen ohjuksilla Gazan alueella sairaalaan, jossa ”uhreja on ainakin 500”.

Suomalainen media toisti väitteen aluksi sellaisenaan. Jälkeenpäin uutisen totuudenmukaisuutta alettiin epäillä ja muun muassa Helsingin Sanomat joutui korjaamaan uutisointiaan useampaan kertaan.

Mielestäni tärkeämpi kysymys tulevaisuuden hybridisotaan ja disinformaatioon varautumisessa on kuitenkin se, että mikä on kotimaisen median merkitys tulevaisuudessa, jos digijättien mediavalta kasvaa edelleen? Salonius-Pasternak vastasi siihen sivulauseessa, ”on itsestään selvää, että ilman vapaata mediaa, ei olisi kansallista turvallisuutta”.

ENSIN NE VIE RAHAT, SITTEEN...

MTV:n vastaavan päätoimittajan **Tommi Einosen** mukaan Yhdysvaltalaiset digijättit vievät jo 60 prosenttia digimainosrahoista Atlantin toiselle puolelle, ”eivätkä maksa niistä edes veroja”.

Samaa todistaa Medialiiton toimitusjohtaja Jukka **Holmberg**:
"Kymmenen viime vuoden aikana kolmannes uutismedian tuloista on lähtenyt pois ja aikakausmediasta yli puolet!"

Journalistilehden päätoimittaja Maria Pettersson kirjoitti 10.3.23 ilmestyneen lehden pääkirjoituksessaan: "Suomalaista mediaa ei uhkaa eniten mikään poliittinen puolue, sota tai pandemia. Suurin uhka on se, että digijätit vievät rahan, joka ennen meni mediaan".

Journalistinen media on siis murroksessa, jonka aiheuttavat globaalit digijätit. Tämä murros on ehkä isompi kuin osaamme arvata. Somealustoja hyödyntämällä on jo todistettavasti vaikutettu sekä Yhdysvaltojen että mahdollisesti myös Slovakian vaaleihin.

"OLEN HUOLESTUNUT"

Sitran projektipäällikkö, YTT **Hannu-Pekka Ikäheimo** julkaisi tänä syksynä yhdessä Ylen toimittajan, mediatutkija YTT **Olli Seurin** kanssa tietokirjan "Portinvartijat - kamppailu tiedon vapaudesta".

Kirjan mukaan tieto ei vapautunut netin ja somen myötä, kuten luulimme, vaan tiedon portinvartijuus siirtyi toisiin käsiin. Merkittävimmistä alustayhtiöistä kuten Metasta, Googlesta ja Twitteristä kasvoi globaaleja jättiläisiä, digitaalisen ajan portinvartijoita.

Kysyn Ikäheimolta heti seminaarin päätyttyä, että mitä seminaarista jäi päällimmäisenä mieleen ja vastaus oli: "Olen huolestunut". Ikäheimo on huolestunut media-alan innovaatioiden puutteesta.

Samaan aikaan kun muu maailma puhuu tekoälystä, Suomessa puhutaan verkkolehdistä.

Ikäheimon mukaan nyt menossa oleva medianmurros on yhteiskunnallisilta vaikutuksiltaan verrattavissa painokoneen keksimiseen ja sanomalehdistön syntyyn.

– Haaste on se, että samaan aikaan kun yritämme selvittää digitaalisen ajan tuomista ongelmista, seuraava iso murros on jo tulossa ja se on tekoäly.

– Meidän on tehtävä kaikkemme, että pääsemme takaisin valistuneen portinvartijuuden tielle.

Sitran Hannu-Pekka Ikäheimo on huolestunut; Suomessa puhutaan verkkolehdistä ja ihmetellään mitä tulisi tehdä digijäteille. Seuraava murros on kuitenkin jo ovella ja se on tekoäly.

Dosentti Heikki Hellmanin mielestä Medialiiton kantelusta Ylen tekstimuotoisista uutisista olisi kannattanut hakea EU tuomioistuimen ennakkopäätös. Se olisi vähentänyt vastaavia kanteluita Euroopan komissiolle.

"Pyöreän pöydän keskustelu": Miten taataan suomalaisen median ja demokratian elinvoima? Kuvassa: Keskustelun vetäjä Olli Seuri, Toimitusjohtaja Merja Ylä-Anttila (YLE), puheenjohtaja Hanne Aho (Suomen Journalistiliitto), toiminnanjohtaja Laura Kuulasmaa (Audiovisual Producers Finland – APFI ry), toimitusjohtaja Jukka Holmberg (Medialiitto) ja vastaava päätoimittaja Tomi Einonen (MTV).

"Demokratian suojeleminen edellyttää kansalaisilta ja päättäjiltä alati vankeempaa ymmärrystä uusien teknologioiden yhteiskunnallisista vaikutuksista ja merkityksistä"
(Ote kirjasta: "Portinvartijat - kamppailu tiedon vapaudesta").

ALGORITMI KORVAA PÄÄTOIMITTAJAT

Somealustojen algoritmit eivät arvota sisältöjen todenperäisyyttä. Ne ovat kiinnostuneempia tunnereaktioista ja sitoutuneisuudesta infovirtaan. Siksi disinformaatio leviää somessa helposti ja tehokkaasti.

Tällä hetkellä noin kolmasosa 18–24-vuotiaista suomalaisista käyttää sosiaalista mediaa pääasiallisena uutislähteenään, ja kasvu jatkuu. (Reuters-instituutin Suomen maaraportti 2022). Emme siis voi ohittaa somen kasvavaa valtaa ja vaikutuksia meihin ihmisiin.

Valtiot ovat alkaneet hiljalleen heräillä digijättien vallan kasvuun ja seurauksiin, kuten disinformaatioon, poliittiseen polarisaatioon, ja uusien valtakeskittymien syntymiseen.

Australiassa hyväksyttiin vuonna 2021 laki, joka pakottaa digijättit neuvottelemaan perinteisen median kanssa uutissisältöjen käytöstä alustoillaan, siis maksamaan siitä. Kanadassa ja Britanniassa tietyllä tavalla suunnitellaan samaa.

Euroopan Unioni lähestyy asiaa sääntelyn näkökulmasta. Sen tavoitteena on kansalaisten suojeleminen disinformaatiolta ja profiloinnilta. Sääntely on jo näkynyt Facebookin maksullisuutena niille käyttäjille, jotka eivät halua tulla profiloituksi mainosten kohdistamisen vuoksi.

SUOMESSA PUHUTAAN VERKKOLEHDISTÄ JA YLESTÄ

Mediajohtajien pyöreän pöydän keskustelusta jäi mielikuva, että todelliset syylliset ongelmiin ovat niin isoja ja mahtavia, ettei yksityisellä medialla ole keinoja vastata kilpailuun. Siksi niistä ei edes puhuta. Sen sijaan keskustelua käydään Ylestä.

Ylen rahoitus on jälleen sekä kokoomuksen että perussuomalaisen syynissä. Edellisen kerran näin tapahtui Juha Sipilän (kesk.) hallituksen aikana, jolloin kumppaneina olivat silloinkin kokoomus ja perussuomalaiset.

Syksyllä kootun parlamentaarisen työryhmän on määrä saada esitykset Ylen rahoitukselle ja toiminnalle valmiiksi vuoden 2024

kevätistuntokauden päätteeksi. Perinteisesti se tuotaneen eduskunnalle juuri ennen kesälomia.

Tätä ennen sekä Medialiitto että Sanomat ovat kannelleet Ylen toiminnasta Euroopan komissiolle. Sanomien kantelu koskee Yle

Timo-Erkki Heino ihmettelee, miksi Medialiitto ei nosta selvemmin esille todellista syyllistä yksityisen median kriisiin. Syyllinen ei ole Yle vaan globaalit digijäät. Heikki Palteisto, Timo-Erkki Heino ja juontaja Rosa Kettumäki. Taustalla Kiti Oksanen ja Teija Waaramaa.

Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne kertoi puheenvuorossaan tulleen altistamaan itsensä ”ei niin ystävälliselle yleisölle”. Hän toivoi, että media keskittyisi yksittäisten sanojen sijaan tekoihin.

Areanaa ja sähköisiä oppimissisältöjä, joita Sanoma ei katso hyvällä. Medialiitto taas kanteli Ylen ”tekstimuotoisesta journalismista”.

Rochier asianajotoimiston juristi **Mikko Alkio**, jonka kirjoittama kirja ”Yleisradiotoiminta ja markkinat” on suoraa jatkoa Medialiiton kantelulle, pitää yleisradiotoimintana vain radiota ja televisiota. Kirjoitettu uutinen kuuluu Alkion mielestä sanomalehdille vaikka se olisi julkaistu verkossa.

– Kyse on siitä, että miten perinteinen lehdistö selviää Ylen ja somen välisessä puristuksessa, kun mainosmarkkinat eivät enää tue journalismia, Alkio perustelee.

Kaupallisen median, etenkin maakuntalehtien ahdinkoa ei kukaan kiistä, mutta ”verkkolehti”-käsite ei uponnut Pyöreän pöydän keskustelua johtaneeseen mediatutkija, toimittaja Olli Seuriin.

Seuri tenttasi Medialiiton toimitusjohtajalta Jukka Holmbergiltä perusteluja, että: ”Eikö netti ole paljon muuta kuin pelkkä verkkolehti. Se on multimodaalinen alusta ja teksti on vain yksi sen elementti?”

Holmberg vastaa Medialiiton virallisella kannalla, jonka mukaan: ”Yleisradiotoiminta on kuvaa ja ääntä, jota saa jakaa internetissä, ja sen sisältöä saa tekstillä referoida”.

– Mutta eihän netti ole sanomalehti. Verkko on multimodaalinen alusta. Se on uusi media, vanhojen medioiden rinnalla, Seuri jatkaa.

Holmbergin mukaan Euroopan komissio viime kädessä ratkaisee tämän tulkinnan.

LEHDISTÖ TARVITSEE TILAAJAMAKSUJA

Lehdistö tekee siirtymää mainostuloista kohti tilaajamaksuja. Siksi käytännössä kaikki ilmainen uutistoiminta koetaan vakavaksi kilpailijaksi.

– Kun mainosrahat menevät niille jätteille ja siirrytään digitaaliseen maailmaan, niin tarvitaan digitaalisia tilaustuloja. Siihen se valtion vastaava tuote tottakai vaikuttaa, Holmberg sanoo.

Ylen toimitusjohtajaa **Merja Ylä-Anttilaa** häiritsee se, että kotimaisen median ongelmien syyksi osoitetaan Yleisradiota vaikka siitä ei ole mitään tutkimusnäyttöä. ”Yhdysvalloissa kaupallisella medialla on suuria vaikeuksia ja siellä ei edes ole yleisradioyhtiötä”.

Samaa mieltä on APFI:n toiminnanjohtaja **Laura Kuulasmaa**, jonka mukaan kaupallisen median ahdinko johtuu globaalista tilanteesta enemmänkin kuin siitä mitä Yle tekee.

– Lisäksi Yleisradiolla on todella merkittävä rooli suurena tilaajana esimerkiksi tuotantoyhtiöille. Yle on usein se ankkuritalaaja, jonka rahoituspäätökseen pohjautuu kaikki kansainvälinen rahoitus, Kuulasmaa jatkaa.

Merja Ylä-Anttilan mukaan nyt tarvittaisiin tiiviimpää kehitysyhteistyötä, kotimaisen median yhteisrintamaa kansainvälisiä jättejä vastaan.

– Meidän pitäisi todella paljon keskustella siitä, miten me Suomessa ja suomen kielellä rakennetaan sellaista mediaa, jossa fakta ja fiktio eivät sekoitu. Tekoäly tulee voimalla rakentamaan kokonaan uudenlaista julkaisualustaa, koko sisältöjen käsite tulee muuttumaan, Ylä-Anttila toteaa.

MEDIAPOLITIikka

Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** ja Medialiiton toimitusjohtaja Jukka Holmberg ovat pitkään toivoneet Suomeen mediapolitiikkaa, joka huomioisi koko mediakentän elinvoiman. Ahon mukaan päättäjät eivät näe kokonaisuutta ja se on iso ongelma.

Media-asiat on Suomessa hajautettu kaikkiaan kahdeksalle ministeriölle ja siksi eduskuntaan ei synny tilannetta, että mediasta puhuttaisiin kokonaisuutena.

Aho kertoo Suomen eroavan muista pohjoismaista myös siinä, että Suomi ajattelee mediatukea yritystukena, kun muissa pohjoismaissa se on demokraatiatukea.

Erot Suomen ja muiden pohjoismaiden suhtautumisessa journalistiseen mediaan ovat todella isoja. Yleisradioyhtiöiden lisäksi Ruotsi, Norja ja Tanska tukevat kaupallista mediaa, pitkälti maakuntalehtien journalismia jopa 60 -100 miljoonalla eurolla vuodessa. Suomessa sellaista tukea ei ole.

Seminaarin avannut liikenne- ja viestintäministeri **Lulu Ranne** (PS) ei antanut paljoa toivoa median tukemiselle.

– Olen ehkä se liikenne- ja viestintäministeri, joka ei pyydä lisää rahaa.

Hän kuitenkin myöhemmin hieman lievensi kantaansa sanomalla, että raamien sisällä on ehkä mahdollisuus hyvin perusteltuihin siirtoihin.

– Viestintä ja koko mediamaailma muuttuu, sille me emme voi mitään. Me voimme vain sopeutua. Me voimme täällä meidän päässä vain tehdä parhaamme, että eri toimituksia ja medioita ei nitistetä.

Teksti: **Tapio Räihä**, toimittaja, Yle
Kuvat: **Seppo Sarkkinen**

Orpon hallitus ottaa työntekijöitä ja antaa työnantajille

Johtopäätöksen voi tehdä lukemalla hallitusohjelmaa. Olen lukenut sen kahdesti. Hallitusohjelmassa työolainsäädäntö on nimetty työllistämisen esteiksi. Kun 1990-luvun lopulla opiskelin Helsingin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa, en arvannut, että erikoistun työllistämisen esteisiin.

Työolainsäädäntö on tehty työntekijän suojaksi. Hallitus aikoo heikentää suojaa monessa kohtaa. Mikään yksittäinen muutos ei ole niin maata mullistava, mutta kokonaisuudesta muodostuu sellainen. Avaan heikennyksiä tässä kirjoituksessa.

TYÖNTEKIJÄÄN KOHDISTUVAT HEIKENNYKSET

Määräaikaisen työsuhteen saisi jatkossa tehdä enintään vuodeksi ilman määräaikaisuuden perustetta. Media-alalla tämä olisi merkittävä heikennys, sillä määräaikaiset työsuhteet lisääntyisivät entisestään. Jo nyt alalle tullaan määräaikaisuuksien kautta. Yhden vuoden perusteeton määräaikaisuus pidentäisi epävarmaa aikaa työmarkkinoilla.

Ensimmäisen sairauspäivän palkattomuus toisi jatkossa flunssaiset kollegat työpaikalle, jottei palkasta leikattaisi. Työntekijälle edullisempi tes-määräys ohittaisi edelleen lain. Painetta olisi siten luvassa kevätalven 2025 työehtoneuvotteluihin.

Työntekijän irtisanomiseen henkilöperusteella ei jatkossa tarvittaisi enää painavaa syytä. Pelkästään asiallinen syy, ja pienempikin rike riittäisi potkuihin. Nykyinen oikeustila muuttuisi samalla epävarmaksi, sillä muutosten vakiintuminen vaatii uutta oikeuskäytäntöä ja sitä ei muutamassa vuodessa synny.

Työntekijään kohdistuvat heikennykset on tarkoitus saattaa voimaan hallituksen puoliväliriiheen eli kevääseen 2025 mennessä.

YHTEISTOIMINTAJÄRJESTELMÄÄN KOHDISTUVAT HEIKENNYKSET

Työpaikkojen yhteistoimintaa sääntelevää lakia sovellettaisiin jatkossa vain vähintään 50 työntekijän työpaikoilla. Nykyään rajana on 20 työntekijää. Yle ja MTV säilyisivät toki edelleen lain piirissä, mutta moni media-alan työpaikka, esimerkiksi tuotantoyhtiöt ja monet lehdet, ei. Yt-laki määrittelee menettelyt tuotannollisiin ja taloudellisiin muutosneuvotteluihin, jotka vuosien ajan ovat olleet valitettavan tuttuja media-alalla. Hallituksen tavoitteena on myös puolittaa neuvotteluajat. Vastikään päättyneet MTV:n muutosneuvottelut olisi voitu viedä läpi kolmessa viikossa. Myös lomautusilmoitusajat on tarkoitus puolittaa yhteen viikkoon. Irtisanomisajan jälkeen on niin sanottu takaisinottoaika, jonka aikana työntekijä on

otettava takaisin töihin, jos uutta työtä ilmaantuu. Jatkossa tämä koskisi vain vähintään 50 työntekijän työpaikkoja.

YLEISEN PALKKALINJAN MÄÄRITTÄMINEN LAISSA

Suomen työmarkkinamallia on yritetty rakentaa viime vuosien aikana. Ei kuitenkaan yhdessä sopien, vaan työnantajien ajamana Ruotsin mallina. Ruotsissa se on luotu yhdessä neuvotellen ja sovittelujärjestelmää kehittäen. Mallin mukaan ventialat määrittävät palkankorotusvaran koko työmarkkinalla. Viime neuvottelukierroksella muut työnantajaliitot, esimerkiksi Palta, eivät suostuneet neuvottelemaan työehdoista ennen kuin ventialoilla oli sovittu. Se siitä alakohtaisesta sopimisesta. Työnantajille oli myrkyä, kun hoitajille eivät riittäneet teollisuusduunareiden prosentit. Samat prosentit vaan tuottavat vähemmän euroja pienempipalkkaisille hoitajille.

Orpon hallitus haluaa lailla estää valtakunnansovittelijalta mahdollisuuden sovitella työriitaa korkeammilla palkankorotuksilla. Sovittelija itse on kummeksunut lakihanketta. Sen ymmärtää hyvin, sillä mitä virkaa on sovittelijalla, jos keskeinen sovun elementti eli raha on lyöty lukkoon jo sovitteluun tullessa. Hallituksen linja kasvattaisi edelleen palkkaeroja miesvaltaisten alojen (lue: ventialat) ja naisvaltaisten alojen (lue: palvelualat) välillä.

Työministeri Arto Satonen järjestää marraskuun alussa Suomen työmarkkinamallia koskevan seminaarin. Journalistiliitto osallistuu kutsuttuna seminaariin.

ANSIOSIDONNAISEN TYÖTTÖMYYSTURVAN HEIKENNYKSET

Orpon hallituksen työllisyystavoitteen merkittävimpinä toimina ovat heikennykset työttömyysturvaan. Työttömiä patistellaan töihin kepillä eikä porkkanaa tarjoilla. Ansiosidonnaista työttömyysturvaa pitäisi kerryyttää vuosi nykyisen puolen vuoden sijaan. Jos töitä on vähintään vuodeksi, muutosta ei huomaa. Mutta jos työ koostuu keikkatyöstä, pitää keikkoja olla tuplaten pidempi aika. Tämä on heikennys esimerkiksi tuotantoyhtiöissä työskenteleville jäsenillemme.

Tuotantoyhtiöväen taloudellista asemaa heikentää myös se, että keikan päättyessä maksetut lomakorvaukset jaksotettaisiin tulevalle työttömyysajalle eikä siltä saisi työttömyyskorvausta. Omavastuu-aikaa olisi tarkoitus pidentää seitsemään päivään. Tällä hetkellä omavastuu-aika on viisi päivää. 300 euron suojaosan poistaminen johtaisi puolestaan siihen, että lyhytkin keikka söisi heti työttömyyskorvausta. Jokaista keikkaa ei jatkossa kannattaisi ottaa vastaan. Merkittävä taloudellinen vaikutus on myös lapsikorotusten poistamisella.

Myös työttömyysturvan taso laskee Orpon hallituksen suunnitelmien mukaan. Kahden kuukauden työttömyyden jälkeen turvan taso olisi 80 prosenttia. Runsaan puolen vuoden päässä tästä 75 prosenttia.

Ansiosidonnaisten euroistamista valmisteltiin jo Marinin hallituksen aikana. Euroistaminen tarkoittaa sitä, että päivärahan saaminen sidotaan ansaittuihin euroihin eikä tehtyjen työtuntien määrään. Euroistamisen vaikutus työttömyysturvaan ei ole yksiselitteistä.

Hallitus aikoo myös lakkauttaa vuorotteluvapaan ja aikuiskoulutustuen. Vuorotteluvapaa on luonut työtilaisuuksia työttömille työnhakijoille ja samalla tarjonnut jaksamista pitkää työuraa tehneille. Aikuiskoulutustuella taas on voinut kouluttautua uuteen ammattiin ja työllistyä paremmin.

Työttömyysturvaan sekä vuorotteluvapaaan ja aikuiskoulutustukeen kaavailut heikennykset on tarkoitus saattaa voimaan jo vuoden 2024 aikana.

TYÖRAUHAJÄRJESTELMÄN MUUTOKSET

Poliittiset lakot on tarkoitus rajoittaa enintään 24 tuntiin. Tukityötaisteluiden laajuutta rajoitettaisiin ja lottomien lakkojen sanktioita viisinkertaistettaisiin. Myös työntekijät voisivat saada 200 euron henkilökohtaisen sakon jatkaessaan laittomaksi todettua lakkoa.

Muutokset eivät media-alan osalta olisi dramaattisia. Poliittisia lakkoja eikä tukityötaistelujakaan ole juuri nähty. Lehdistössä ja kustannustoimittajilla on työehtosopimuksessa niin sanottu absoluuttinen työrauha. Se tarkoittaa sitä, että työehtosopimuksen voimassaollessa kaikki työtaistelutoimet, muun muassa edellä mainitut ovat kiellettyjä. Sähköisessä mediassa vastaavia työehtosopimusmääräyksiä ei ole. Kuitenkin yleisissä lakkopäivissä, kuten Sipilän hallituksen ajan kikytyötaisteluissa, myös Ylen ja MTV:n ohjelmatyöntekijät ovat päättäneet olla töissä. On sanottu, että lakkoilevien etu on, että media kertoo lakoista ja niiden syistä.

Työrauhajärjestelmän muutoksista on keskusteltu kolmikantaisessa työryhmässä tämän syksyn aikana. Työryhmän erimielinen työ tuli valmiiksi lokakuun puolivälissä. Lausuntokierroksen jälkeen lakiesityksen on tarkoitus edetä eduskuntaan heti vuodenvaihteen jälkeen.

PAIKALLISEN SOPIMISEN LAAJENTAMINEN

Orpon hallitus haluaa laajentaa paikallisen sopimisen myös niin sanottuihin villeihin yrityksiin, jotka eivät kuulu työnantajaliittoon ja jotka soveltavat työehtosopimusta yleissitovuuden perusteella. Yleissitovuus tarkoittaa sitä, että työnantajan on noudatettava vähintään alansa edustavana pidetyn työehtosopimuksen työehtoja ilman mahdollisuutta poiketa niistä alaspäin paikallisesti sopien. Vähimmäistasoja parempia ehtoja saa toki soveltaa aivan vapaasti. Journalisteja ja ohjelmatyöntekijöitä koskevia yleissitovia työehtosopimuksia on kolme: elokuva- ja TV-tuotannossa, lehdistössä ja kirjankustannustaloissa.

Media-alalla paikallisen sopimisen laajentaminen ei heti muuttaisi paljoa. Alan työnantajat ja työntekijät ovat verraten hyvin järjestäytyneitä. Monilla aloilla tilanne on kuitenkin merkittävästi huonompi. Kysymys kuuluu, kuinka kauan työnantajat pitävät työnantajaliiton jäsenyyttä ja jäsenmaksuja hyvinä juttuina, jos jäsenyys ei tuo etuja verrattuna villeihin yrityksiin.

Paikallisen sopimisen kolmikantainen työryhmä pääsi kunnolla käyntiin lokakuun puolenvälin jälkeen, kun työrauhaa koskenut työ päättyi. Tarkoitus on saada valmisteltua nämä muutokset eduskuntaan keväällä 2024.

LOHDULLISET LOPPUSANAT: KAIKKI EI MUUTU HETI, JOS MUUTTUU LOPULTA OLLENKAAN

Palkansaajat ovat jo osoittaneet mieltään heikennyksiä vastaan. Suuri ennustaja ei tarvitse olla, että mielenosoitukset ja lakot tulevat lisääntymään, yleislakkokin on mainittu.

Esitysten täytyy läpäistä eduskunta, sen valiokuntakäsittelyt ja kansainvälisten sopimusten tarkastelut. Lainvalmistelussa pitäisi ottaa huomioon myös lausuntokierrokset, sillä miksi pyytää lausuntoja, jos niillä olisi vain tarkoitus pyyhkiä pöytää.

Journalistiliiton tehtävä edunvalvontajärjestönä on parantaa jäsentemme asemaa työmarkkinoilla, siksi vastustamme ja pyrimme muuttamaan esityksiä, jotka heikentävät sitä. Liitto on osallistunut aktiivisesti palkansaajapuolen kolmikantaryhmien taustavalmistelutyöhön. Liitto lausuu asioista, jotka koskevat erityisesti meidän jäseniämme. Olemme tavanneet yhdessä ja erikseen ministereitä ja kansanedustajia. Mahdollisuuksia vaikuttaa on siihen asti, kunnes tasavallan presidentti on vahvistanut lain voimaantulon.

Pysytään lämpiminä tulevan talven aikana.

Petri Savolainen
Edunvalvontajohtaja, OTK
Suomen Journalistiliitto ry

kuva: Petri Savolaisen albumi

Odottavissa tunnelmissa

Ylen rahoituksesta ja tehtävistä päätetään ensi kesään mennessä parlamentaarisisessa työryhmässä. Me YOT:ssä pidämme ensiarvoisen tärkeänä, että pitkäaikainen parlamentaarinen perinne jatkuu ja kansan omistaman julkisen palvelun yhtiön asioista päätetään kaikkien eduskuntapuolueiden neuvotteluissa, kompromissia hakien.

Yleisradio on eräs elintärkeistä suomalaisen kulttuurin, sivistyksen ja kansanvallan sekä huoltovarmuuden ylläpitäjistä ja tukijoista. Päätökset siitä on rakennettava kestävästi, hallituskausien yli ja mahdollisimman laajalla konsensuksella.

Työryhmän päätöksistä emme tietenkään voi vielä tässä vaiheessa tietää. Asetan kuitenkin toivoni siihen, että enemmistö vastuullisista poliitikoista ymmärtää julkisen palvelun yleisradioyhtiön merkityksen nykyisessä hyvin epävarmassa maailmanajassa. Yleisradio on kansallista yhtenäisyyttä ylläpitävä instituutio. Sellaisista kannattaa pitää kiinni.

Yleisradio on yhtä kuin sen tekemä sisältö. Sisältöä taas tekevät ihmiset. Kaikki leikkaukset Ylestä uhkaavat työpaikkoja. Helppoja säästökohteita ei ole.

Jo ennen parlamentaarisen työryhmän perustamista osa YOT:n jäsenistä joutui muutosneuvotteluihin, jotka voivat johtaa irtisanomisiin. Vakavin tilanne on Pasilan lavastamossa. Yle purkaa lavastamon käyttämän rakennuksen, koska Helsingin kaupunki rakentaa sen paikalle tien. Tästä seuraava lavastamon toiminnan lopettamisesitys yllätti henkilöstön.

Jäsenemme eri puolilta yhtiötä ovat asettuneet puolustamaan lavastamoa ja muistuttaneet sen merkityksestä. Toivottavasti muutosneuvotteluissa on tämän tekstin kirjoittamisen jälkeen löydetty ratkaisuja, jotka mahdollistavat Ylen oman lavastamotoiminnan säilymisen Pasilassa.

Syksyn aikana on seurattu myös poliittisia mielenilmauksia, kun useat ammattijärjestöt ovat vastustaneet hallituksen työmarkkinaesityksiä: palkatonta ensimmäistä sairauslomapäivää, irtisanomisen helpottamista, määräaikaisten työsopimusten sääntelyn vähentämistä, ansiosidonnaisen lyhentämistä. Hallitus haluaa myös sitoa kaikkien alojen palkankorotukset vientiteollisuudessa muodostuvaan ”yleiseen linjaan”.

Journalistiliitto on keskusjärjestöjen ulkopuolisena liittona perinteisesti jättäytynyt poliittisten mielenilmausten ulkopuolelle. Näin tälläkin kertaa, vaikka tuemme monia ammattiyhdistysliikkeen yleisiä tavoitteita. Ratkaisua on perusteltu muun muassa sillä, että journalistien on tärkeää raportoida mielenilmauksista ja niitä aiheuttavista esityksistä.

Suomalaisella työmarkkinakentällä ollaan ajautumassa vahvan vastakkainasettelun aikaan. Ylessä me työntekijät arvostamme toimivaa ja luottamuksellista keskustelu- ja neuvottelusuhdetta yhtiön johdon kanssa. Meillä on työnantajan kanssa myös monta yhteistä tavoitetta, vaikka käsityksemme käytettävistä keinoista eivät tietenkään ole aina samat. Tätä luottamusta on syytä vaalia, tapahtui työmarkkinakentällä mitä tahansa. Se on lopulta kaikkien - niin työntekijöiden, työnantajan kuin Ylen palveluita käyttävän yleisön - etu.

Antti Laakso
puheenjohtaja
Ylen ohjelmatyöntekijät YOT

kuva: Seppo Sarkkinen

Ylen monet muutosneuvottelut

Vuosi 2023 jää pääluottamus henkilön näkökulmasta mieleen vuotena, jolloin Yleisradio suuresti uudelleen organisoiti rakenteita ja tekemistä. Tällä teemalla on nimittäin muutosneuvotteluja tänä vuonna Ylessä piisannut. Laskelmieni mukaan vuoden 2023 aikana on 668 vakituista yläläistä ollut muutosneuvottelujen piirissä. Tästä määrästä onneksi vain pieni osa yläläisistä on ollut suoran irtisanomisen alla.

Muutosneuvottelut ovat pääsääntöisesti kohdistuneet työn tekemisen tapaan ja johtamisen rakenteisiin. Unohtamatta yläläisiä kovasti koettelevia Uutiset- ja Ajankohtaistoiminnan Suomen työaika- ja Urheilu ja Tapahtumien Helsingin lavastamon lakkauttamismuutosneuvotteluja, jotka perustavanlaatuisella tavalla vaikuttivat neuvottelujen piirissä olevien yläläisten työarkeen. Ensimmäisessä ansion laskuun ja jälkimmäisessä työsuhteen päättymisen mahdollisuuteen.

Organisaatorakenteisiin keskittyneissä muutosneuvotteluissa Yle-yhtiönä katsoo, että suorittavan tuotannollisen työn pooleja tulee purkaa ja vakiintunutta tapaa organisaatiojohtamisessa tulee keventää. Työnantajan suunnitelmien mukaan tuotannollinen ja aihetoimittuksellinen henkilöstö työskentelee jatkossa entistä tiiviimmässä yhteistyössä. Tavoitteena on myös parantaa edellytyksiä tehdä digitaalisia sisältöjä broadcast-sisältöjen rinnalla. Tämänkaltaiset muutosneuvottelut käytiin Uutiset- ja Ajankohtaistoiminnan Kuva-osastolla, Design ja Tuotannon eri osastoilla ja poikkeuksellisesti Urheilu ja Tapahtumien ja Luovat sisällöt ja Median osastoilla.

Monissa muutosneuvotteluissa päällikkö- ja esihenkilötehtävät päättyivät, ja niiden tilalle uusia vastaavia tehtäviä perustettiin. Lähes jokaisten muutosneuvottelujen piirissä olleiden osastojen ja tiimien johtamisrakenteet muuttuivat oleellisesti. Tällä on ollut suoraa ja välillisiä vaikutuksia muutosneuvottelujen piirissä ja ulkopuolella olevalle Ylen henkilöstölle. Monen yläläisen lähiesihenkilö on vaihtunut tai on vaihtumassa.

Perusteltu kysymys onkin, miksi näin paljon organisaatioon ja johtamiseen liittyviä muutosneuvotteluja on tänä vuonna Yle kutsunut koolle? Osan voi nähdä yritysmailman aivan normaalina organisaation kehittämisenä. Osa siitä on korona-ajalta kertyneen muutospaineen purkautumista. Mutta osa on myös tulevaan varautumista. Valtioneuvoston asettama Yleisradion tehtävää ja rahoitusta tarkasteleva parlamentaarinen työryhmä on viimein aloittanut työnsä. Työryhmän mietintö tulisi olla valmiina eduskunnan kevätistuntokauden 2024 loppuun mennessä.

Toimitusjohtaja Merja Ylä-Anttila perustelee viimeisimpiä Urheilu ja Tapahtumien sekä Luovat sisällöt ja Median johtamis- ja suunnittelurakenteen muutosneuvotteluja sillä, ettei ulkopuolelta tulisi ”konsultti Kovasia” puuttumaan Ylen strategiaan ja hallintoon. Toimitusjohtajan mukaan Yle ei ole vuosittaista määrärahaa odotteleva virasto vaan aktiivista liiketoimintaa harjoittava osakeyhtiö, joka jatkuvasti kehittää ja tehostaa omaa toimintaansa. Käyttöasteet Ylen toiminnoissa tulee olla optimoitu.

Näistä näkemyksistä on helppo olla yhtä mieltä. Ylen tulee säilyttää oma päätäntävalta niin journalistisella kuin yhtiön strategisella tasolla.

Vuosi on siis mennyt tiiviisti muutosneuvottelujen parissa. Kesälomille menttiin kun saatiin isot Uutiset- ja Ajankohtaistoiminnan Suomen työaika- ja kesälomien päätökseen, ja kesälomilta tultiin suoraan Tuotanto ja Designin eri osastojen toimintojen integraatiomuutosneuvotteluihin.

Tätä kirjoittaessa on yhtiössä yhtä aikaa menossa kolmet muutosneuvottelut. Ylen johdon ja henkilöstön välillä on toimivat ja luottamukselliset neuvottelusuhteet, joita ilman tämä vuosi olisi sujunut pääluottamus henkilöllä huomattavasti tuskaisimmissa merkeissä.

Mikko Martikainen

YOT:n pääluottamus henkilö, Yleisradio

kuva: Seppo Sarkkinen

Neuvottelut itsensätyöllistäjien asemasta käydään suoraan mediayritysten kanssa

kuva: Katri Talaskivi

Freelancereiden vähimmäispalkkiotason määrittäminen on myös työsuhteisten journalistien etu, muistuttaa Journalistiliiton edunvalvontajohtaja Petri Savolainen.

Noin vuosi sitten Euroopan komissio linjasi, että ammattiliitot voivat tietyissä olosuhteissa asettaa neuvotteluosapuoleksi itsen-

sätyöllistäjien työehtosopimusneuvotteluissa. Av-kääntäjien osalta sopimus vähimmäispalkkioista saatiin aikaan jo viime keväänä alan työnantajien kanssa, mutta neuvotteluyhteyttä noin kuuttasataa mediatyönantajaa edustavan Medialiiton kanssa ei ole saatu syntyämään.

Lokakuussa Medialiitto vahvisti, ettei se suostu työehtosopimusneuvottelujen osapuoleksi. Niinpä neuvotteluita lähdetään nyt käymään hajautetusti Medialiiton yksittäisten jäsenyritysten kanssa. Näihin kuuluu muun muassa laaja joukko suomalaista printtimediaa ja joitakin sähköisen viestinnän kanavia.

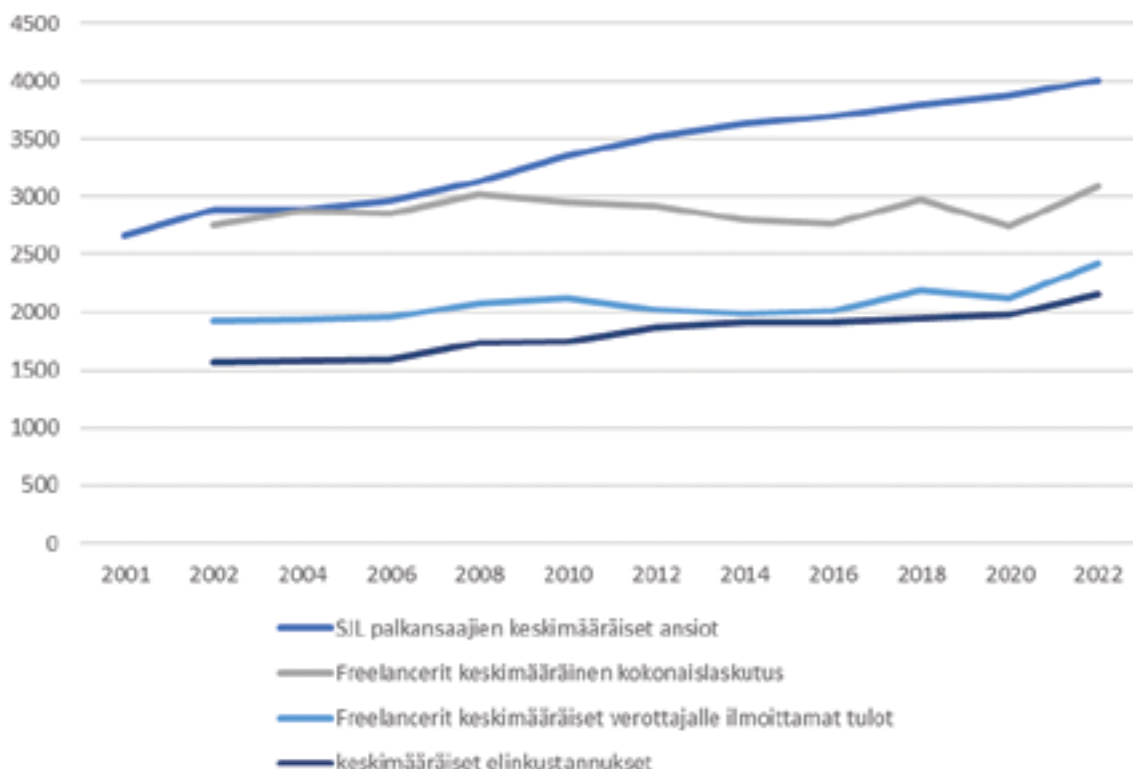
Komission suuntaviivoja hyödyntävät neuvotteluvalmistelut Yleen ovat käynnissä ja neuvotteluja päästäneen käynnistämään ensi vuoden alkupuolella. Ennen neuvottelujen jatkamista Journalistiliitto kartoittaa Ylelle työskentelevien itsensätyöllistäjien näkemyksiä tavoitekyselyn avulla.

– Kyselyn avulla luodaan raamit neuvotteluille. Liitto ei päättä jäsenen puolesta, mitä tavoitteita neuvotteluille asetetaan, juristi Hanna Zidan Journalistiliitosta huomauttaa.

Minimipalkkioiden lisäksi Journalistiliitto voi komission asettamien suuntaviivojen puitteissa neuvotella jatkossa esimerkiksi itsensätyöllistäjien työajoista ja työaikalisistä, työn tekemisen paikoista, lomista, vapaista, työterveyshuollosta, vakuutuksista ja sosiaaliturvasta. Aiemmin neuvotteluoikeus on koskenut vain työsuhteisia työntekijöitä.

Suomen Journalistiliitto on tehnyt yli kymmenen vuoden ajan töitä itsensätyöllistäjien kollektiivisen neuvotteluoikeuden varmistamiseksi. Kansallisissa raameissa käydyt neuvottelut mediatalojen kanssa pysähtyivät vuonna 2010, jolloin edunvalvontajohtaja Petri Savolaisen mukaan kävi selväksi, että asian edistämiseksi tarvitaan muutoksia lainsäädäntöön. Liitto aloitti tuolloin entistä aktiivisem-

Tulokehitys vertailu

man lobbauksen yhteistyössä pohjoismaisten ja muiden eurooppalaisten journalistiliittojen kanssa.

Syyskuussa 2022 Euroopan komissio lopulta linjasi, että itsensätyöllistäjät voivat neuvotella työehdoistaan kollektiivisesti itse tai ammattiliiton välityksellä rikkomatta EU:n kilpailusääntöjä. Linjaus pätee taloudellisesti riippuvaisiin yksinyrittäjiin tai yksinyrittäjiin, jotka työskentelevät rinnakkain työntekijöiden kanssa.

Aiemmin kollektiivisen neuvotteluoikeuden esteenä on ollut se, että itsensätyöllistäjät on tulkittu yrittäjiksi ja kollektiivinen neuvottelu-oikeus näin ollen kartelliksi. Siinä missä printtimediassa yksinyrittäjät ovat usein sisällöntuottajia, sähköisessä mediassa tyypillinen yksinyrittäjä tekee lähetyksen kannalta välttämätöntä teknistä työtä. ”Yritys” voi olla esimerkiksi keikkalainen omine kameroineen.

– Itsensätyöllistäjät ovat kyllä yrittäjiä siinä mielessä, että he kantavat kaikki yrittäjyyteen liittyvät riskit. Mahdollisuutta voiton tekemiseen heillä ei sen sijaan ole, Savolainen selventää.

Kollektiivinen neuvottelu-oikeus voi syntyä myös silloin, kun itsensätyöllistäjän neuvotteluasema suhteessa vastapuoleen on heikko, siis esimerkiksi, kun yksinyrittäjät neuvottelevat suuren mediatalon tai yhden tai useamman koko toimialaa edustavan vastapuolen kanssa.

– On ollut tapauksia, joissa freelancer on pyytänyt palkkioonsa perusteltua korotusta, ja toimeksiantaja on päättänyt siihen jopa vuosien toimeksiantosuhteen. Juuri tästä on kysymys heikommassa neuvotteluasemassa, Hanna Zidan selventää.

– Kun työsuhteessa oleva pyytää palkankorotusta, hän voi tehdä sen pelkäämättä irtisanomista, Zidan vertaa.

Hanna Zidan huomauttaa, etteivät kollektiiviset neuvottelut ole ainoa tapa pyrkiä itsensätyöllistäjien kannalta reilumpaan palkkiotasoon: tärkeää on myös tiedon levittäminen freetyön ostajille, joista kaikki eivät välttämättä tiedä, mitä eroa on freelancerin palkkiolla ja työsuhteisen työntekijän palkalla.

Journalistiliitto toteutti jälleen loppukevällä freelancertutkimuksen, jonka tulosten perusteella freelancerin euro on tällä hetkellä 62 senttiä, kun tulotasoa verrataan työsuhteisiin alan ammattilaisiin. Tutkimuksen perusteella 64 prosenttia freelancereista haluaisi kuitenkin mieluiten jatkaa työskentelyä freelancerina.

– On työnantajilta lyhytnäköistä ajatella freelancereita edullisena tapana teettää samaa työtä. Freet ovat osa rikasta media-alaa, eikä moni talo pyörisi ilman heitä. Jos palkkiotaso pysyy ennallaan, on olemassa riski, että kovat tekijät karkaavat alalta, Zidan toteaa.

Petri Savolaisen mukaan kyse on lopulta myös työsuhteisten työntekijöiden edusta: jos itsensätyöllistäjien palkkiotaso saadaan nousemaan samalle tasolle palkkasuhteisten tulotason kanssa, työnantajille käy myös kannattamattomaksi siirtää välttämätöntä työtä tehtäväksi talon ulkopuolella.

Teksti: **Katri Talaskivi**

Kuvassa Petri Savolainen ja Hanna Zidan Suomen Journalistiliiton toimistolla Hakaniemessä

kuva: **Seppo Sarkkinen**

Oppia ikä kaikki

Audiokäsikirjoittamisen osallistujia Artlabin tiloissa syyskuussa 2023.

Jäsenistön aktiivisuus ja halu kehittyä näkyvät RTTL:n kurssitoiminnassa. Oman osaamisen kehittäminen koetaan aidosti tarpeellisena.

Tämän vuoden aikana järjestetään kaikkiaan neljä kurssia. Kevään valokuvakurssin lisäksi on syksyn aikana perehdytty audiokäsikirjoittamiseen ja äänen huoltoon. Joulukuun alussa on luvassa vielä lisää koulutusta valokuvauksen ja kuvakerronnan perusteisiin.

Audiokäsikirjoittamisen kurssit ovat olleet suosittuja.

– Koulutuksiin hakeutuu pääsääntöisesti uteliaita, kokeilunhaluisia ja rohkeita tyyppisiä, joilla on oman alansa valtava ammattitaito. Ja kun audiopuolella eletään murrosaikaa, eli ala ja työskentelytavat eivät ole vielä vakiintuneet, niin tällainen muotoutumisen tila on äärimmäisen kiinnostava yhteinen tutkimusalue. Koulutuksissa pääsemme syventämään kollektiivisesti, monialaisesti ja kollegiaalisesti uusia näkökulmia audioon välineenä sekä audiotyöskentelyyn. toteaa Suvi Tuuli Kataja, toinen kurssin vetäjistä.

Kurssit ovat kokonaisuuksia johon kouluttajakin osallistuu.

– Saan itsekin joka kerta tärkeitä oivalluksia, joita voin hyödyntää omassa työssäni sekä tulevissa koulutuksissa. Lisäksi työskentely luovuuden kanssa on yksinkertaisesti vain kaunista. Kurssilaisten avoimuus, rehellisyys, herkkyyks ja huumorintaju omien havaintojensa ja tekstiensä kanssa saa minut joka kerta ihmettelemään taiteen ja luovuuden voimaa ja väkevyyttä. Audiokäsikirjoittamisen kurssilla Suvi Tuulin lisäksi kouluttamassa oli myös Elli Salo.

Jatkuva oppiminen työuralla on työssä pysymisen ja hyvinvoinnin ehto. Kaikkien tulisi saada ylläpitää ja uudistaa perustaitojaan läpi elämän. Tämä tulisi tehdä helposti saavutettavaksi sekä hyödynnettäväksi.

Lokakuun alussa järjestettiin ensimmäistä kertaa kaksi Ääni kuntoon! -kurssia, joilla käytiin läpi sekä teoretietoaa äänen toiminnasta, että ääniharjoituksia edistämään äänen kestävyyttä ja kuuluvuutta. Kouluttajana oli vokologi Bianca Hösl, kokenut äänenkäytön ammattilainen.

Ääni on kaikille audiovisuaalisella alalla toimivalle tärkeä työväline, niin tuotantotiloissa sisällä tai ulkona kuin kokouksissa tai yleisön edessä puhuville. Kurseille hakijoiden joukossa oli ilahduttava määrä myös muita kuin perinteisiä ääniammattilaisia.

Miksi esimerkiksi tuotantokoordinaattori Lotta Luukka saattaa tarvita apua äänensä kanssa?

– Erityisesti suorissa tv-lähetyksissä lähetyksikoordinaattorina, puhun pitkiä aikoja putkeen ensin lähetyksen harjoituksissa ja sitten itse suorassa lähetyksessä. Kerron kartturimaisesti mitä seuraavaksi lähetyksessä tulee tapahtumaan ja autan tiimiä näin valmistautumaan aina seuraavaan osioon. Lähetyks voi kestää useampia tunteja, jonka aikana jo huomaa miten ääneni saattaa väsyä, kurkkua kuivata ja artikulaatiokin voi joskus takkuuntua. Halusin oppia enemmän äänenkäytöstä, ymmärtää miten voin sitä huoltaa ja mitkä asiat äänenlaatuun voivat vaikuttaa.

Koulutuksella ja kokemuksella hankitaan tarvittava tieto ja taito toimia hyvin työssään. Ulkoiset koulutukset ovat hyvä vaihtoehto, kun halutaan uutta näkökulmaa asioihin ulkopuolisten asiantuntijoiden antamana.

Entä mitä Lotta piti kurssista?

vPidin kurssista oikein paljon. Sain sieltä kattavasti faktatietoa äänenkäytöstä sekä teimme yhdessä erilaisia harjoituksia esimerkiksi äänen avaamiseen ja lämmittämiseen. Konkreettisten esimerkkien ja harjoitteiden kautta ymmärsin, miten esimerkiksi eri tunnetilat, kehon asennot ja erilaiset sosiaaliset tilanteet voivat pelkästään vaikuttaa äänenlaatuun, kovuuteen ja puhetyyliin. Nälkä kasvaa syödessä ja olisi mahtavaa päästä toisellekin samantyyppiselle kurssille!

Kurssitoiminta jatkuu ensi vuonna heti keväällä. Seuratkaa liiton nettisivujen Kurssit-palstaa <https://www.rttl.fi/kurssit/>.

Kaikenlainen palaute on keskeinen kannustin jatkaa kurssitoimintaa. Ota rohkeasti yhteyttä rttl.kurssit@gmail.com ja kerro minkälaisia ammattitaitoja kehittäviä kursseja toivoisit.

Teksti ja kuvat: **Heidi Kokki**
koulutusasiantuntija

Audiovisuaalisten teosten verkkotallennuksesta Kopiostolle kertyvistä rahoista osa jaetaan av-järjestöille, ja näin tämä mahdollistaa RTTL:n kurssien järjestämisen myös muille kuin vakituksille tai mediatalojen työntekijöille.

RTTL:n Kopiostolta saama korvaus on vuosittain noin 40 000 euroa. Rahoja voidaan käyttää jäsenten ja muiden tekijänoikeuksien haltijoiden kouluttautumiseen ja viestintään.

RTTL:n kurssien tavoite on kehittää jo ammatissa työskenteleviä työssään. RTTL:n järjestämät viikonloppukurssit antavat mahdollisuuden samalla tavalla myös kollegoita, läheltä ja kaukaa.

4	Oli hyödyllinen huomioiden tulevat studiotyöt
5	Yliitti odotukseni, vaikka odotinkin paljon, koska tätä on niin kaivattu.
5	Erittäin hyvä. Sain monta käytännön vinkkiä.
4	Odotuksiini vastattiin. Hyödyllistä.
4	Hyöty vastasi odotusta.
4	Kurssi sinänsä hyvä, epäselväksi kurssilla jäi mitkä osat kalvoista saamme jälkikäteen käyttöömmä ja mitä emme.
	Kurssin hyödyllisyyttä pystyy arvioimaan paremmin kun selviää mitä materiaaleja saamme kurssilta mukaan käyttöömmä.
4	Sain kurssilta sen, mitä odotinkin.

Viisikkopäivät Eerikkilässä - millaisilla eväillä eteenpäin

RTTL:N TUKI- JA LUOTTAMUSHENKILÖT KOKOONTUIVAT 29.-30.9.

Jälleen kerran yhdessäolon ja tiedonjaon elintärkeys nähtiin viiden yhdistyksemme eli Viisikon (AVOT, FAO, MOT, NOT, YOT) perinteisessä syysseminaarissa. Voimakkaat tuulet puhaltavat media-kentällä, muutoslaineet huuhtelevat jäsenistörivejä. Pienryhmistä saatiin hyviä alustuksia, joista yhdessä purkaen jatkettiin tulevaisuuden ideoiden jalostamista.

RTTL:n puheenjohtaja Jani Tanskanen avasi aamun kertomalla, missä mennään liiton strategiatyössä. Luottamustehtäviä on paljon, ja kokoonpanoja eri toimikunnissa runsaasti. On aika perata ja selkiyttää.

RTTL on luotsannut yhdistyksiä vuosia. On hyvä aika pohtia, mitä teemme oikein, missä on parantamisen varaa, millaisia uusia toimintoja kaivataan. Jäsenistö kattaa kuitenkin koko Suomen niemimaan, vaikka toiminta usein näkyy Ruuhka-Suomessa.

Onko aina ajateltava valtakunnallisesti, voitaisiinko asioita pureskella pienemmillä porukoilla alueellisesti. Saadut tulokset voi aina jakaa koko jäsenistön hyödyksi. Pohdittavaa on myös siinä, miten osaaminen erityistehtävissä kuten esimerkiksi taloudessa saadaan jatkumaan henkilöiden jäädessä pois tai eläköityessä.

Kädessäsi oleva painettu Liiton Arkki, mitä se antaa sinulle? Onko jokin osa-alue, johon kaipaavat huomiota? Olisiko sähköinen versio verkkosivuillamme sinulle kätevin tapa pysyä kartalla? Muutenkin Liiton viestintä on nyt tarkastelun alla, miten sen 2.0 vastaa tämän päivän haasteita ja vaateita? Tätä varten perustettu työryhmä onkin jo aloittanut perkaamisen aikaisemmin tänä vuonna ja homma etenee.

Ajankohtaisissa asioissa päivän sana oli muutosneuvottelut. Maikkarilla tilanne näytti sillä hetkellä todella synkältä, Yleisradiossa Pasilan lavastamoja koskevat neuvottelut starttaamassa ja nykyisen hallituksen kurittavat tavoitteet tuntuvat synkentävän syystaivasta kaikkien jäsenten osalta.

Edunvalvontajohtaja Petri Savolaisen raportti SJL:n ja ammattiyhdistyskentän näkökulmasta oli tuttuun tapaan napakka paketti. Yksittäisen jäsenen seuraaminen koko kentän osalta tarvitsee tällaista perspektiiviä, mitä tapahtuu, mitä suunnitellaan, mistä kuiskitaan.

Tunnelma oli lämmin ja yli yhdistysrajojen ulottuvaa. Yhdessä läsnä, yhdessä kehon rentoutuksessa nauttien, yhdessä ajatuksin ja sanoin, yhdessä ratkoessa ja solmuja avaten. Tämä on ihan parasta!

Vaikka Viisikolla ei ollut Fanny-tädin kirsikkakakkua tai inkivääriolutta retkellä, Eerikkälän tarjoilut saivat peukut ylös ja suut tyytyväisenä myhäälemään.

Teksti ja kuvat: **Jukka-Pekka Nyrhinen**

Yhtyneet-sopimuksen palkankorotusperusteet – voiko kuolleen kirjaimen herättää henkiin?

Aina kun neuvotellaan Ylen työsuhteisten freelancereiden Yhtyneet-sopimuksesta, osa asioista siirretään lopuksi työryhmäkäsittelyyn. Tällöin neuvotteluissa esitetystä uudistuksesta ei ole päästy sovintoon tes-pöydässä, mutta sitä ei haudatakaan vaan otetaan neuvotteltavaksi sopimuskauden aikana.

Parhaimmillaan työryhmä on hedelmällinen keino muokata yhdessä jonkin tarpeellisen uudistuksen yksityiskohtia, ilman tes-neuvotteluiden aikapainetta. Se kuitenkin vaatii molemmilta osapuolilta tahtoa uudistuksen toteuttamiseksi. Pahimmillaan, ja kenties tyypillisimmillään, vain toinen osapuoli toivoo työryhmältä konkreettisia tuloksia.

Palkankorotusperusteista määräävä Yhtyneet-sopimuksen 11 § on sopimuskohta, jota olisi nimenomaan työntekijöiden kannalta tarpeen selvittää. Palkkatilastojen mukaan 11 §:ään perustuvia palkanlisä ei ole nimittäin maksettu viime vuosina käytännössä lainkaan. Osittain synnä lienee se, että maksettuja korotuksia ei eritellä omalle palkkakoodilleen, mutta kaikkea sillä ei voi selittää.

Mikä sitten tekee 11 §:n palkankorotusperusteista epäselvää? Korotusperusteita on ehkä liian monta, ja ne ovat osittain päällekkäisiä. Ongelmista pahin on silti korotusprosenttien puuttuminen.

Korotusperusteita on neljä: työtehtävän tavallisesta poikkeava vaativuus, tavallista pitempi kesto, tekijän tavallista suurempi pätevyys ja neljäntenä kokemuslisä, joka koskee pelkästään audio- ja av-palkkaliitteitä.

Näistä neljästä vain kokemuslisälle on määritelty vähimmäiskorotus, suuruudeltaan 5 %, ja annettu soveltamisohje, jonka mukaan lisä edellyttää tyypillisesti viiden vuoden kokemusta samankaltaisista tehtävistä. Tuonkaltainen lyhyt, mutta riittävän täsmällinen kirjaus tarjoaa Yhtyneet-tekijälle ja työn tilaajalle valmiin pohjan

palkkaneuvotteluihin. Kokemuslisä onkin tietääkseni ainoa palkankorotusperuste, jota käytetään edes silloin tällöin.

Tarvitaan siis määriteltyjä prosentteja, jotta palkankorotusperusteet saadaan säännölliseen käyttöön. On liian vaikeaa perustella tuottajalle ensin, että on oikeutettu korotukseen vaikkapa työn erityisen vaativuuden perusteella ja sitten neuvotella erikseen korotusprosentista, kun sopimuksesta ei saa mitään lukuja tuekseen.

Tässä tullaan myös siihen, mikä työehtosopimuksessa on velvoittavaa ja mikä ei. Sinällään Yhtyneet-sopimuksen 11 § velvoittaa työnantajaa maksamaan korotuksen, kun siihen on aihetta, mutta ilman sopimukseen kirjattuja vähimmäisprosentteja korotuksen määrä on herran hallussa. Kiinteillä vähimmäiskorotusprosentteilla palkankorotusperusteet olisivat huomattavasti helppokäyttöisempiä, eikä tuottajien tarvitsisi arvailla, kuinka suuri korotus on jonkin perusteen täytyessä oikeasuhtainen ja tasapuolinen. Myös soveltamisohjeet kuhunkin palkankorotusperusteeseen selventäisivät niiden käyttöä.

Kuten lukija on saattanut arvata, Yhtyneet-sopimuksen palkankorotusperusteiden uudistaminen ja selkiyttäminen on parhaillaan työryhmän käsiteltävänä. Työntekijäpuolella on näkemys siitä, mikä on vialla, mutta se ei vielä takaa, että työryhmä saisi kirjattua merkittäviä muutoksia sopimustekstiksi asti. Aikaa siihen joka tapauksessa kuluu.

Haluaisinkin muistuttaa Yhtyneet-työntekijöitä ja erityisesti audio- ja av-liitteillä työskenteleviä, joihin pätee kokemuslisä, että 11 §:n palkankorotusperusteet ovat voimassa olevia ja velvoittavia työehtosopimusmääräyksiä. Jos pystyy perustelevaan työnantajalle niiden soveltamisen omaan palkkaan, se kannattaa tehdä.

Jaakko Sauvola
freeluottamushenkilö

Surkea talous ajoi MTV:n jälleen muutosneuvotteluihin – Radion ja tekstikanavan uutiset jäävät historiaan

kuva: Seppo Sarkkinen

MTV:n muutosneuvottelut saatiin päätökseen lokakuun alussa. Jälleen kerran. Virallisesti kuusi viikkoa epätietoisuutta ja horjuvaa uskoa tulevaisuuteen. Muutosneuvotteluiden jälkeen lopulliseksi vähennystarpeeksi koko MTV:n henkilöstöstä jäi 23,5. Neuvottelujen alkaessa tuo luku oli 45. Vallilan toimitilojen koko henkilöstömäärä on noin 430.

Kun luottamushenkilön puhelin soi hieman kahdeksan jälkeen aamulla ja näytössä näkyi HR:n edustajan numero, puhelun sisältöä ei pitkään tarvitse arvailla. Ei elokuun puolivälissäkään, kun linjan toisesta päästä kysyttiin: "Varmaankin arvaat, mitä tämä puhelu koskee?"

Muutosneuvottelujen alkaminen tuskin tuli monelle muullekaan maikkarilaiselle täytenä yllätyksenä. Telian omistukseen vuonna 2018

siirtynyt MTV on tuottanut neljässä vuodessa noin 90 miljoonan euron tappiot. Loppukesästä Pöllölaakson taloudesta ja tulevaisuudesta käytiin muutenkin julkisuudessa hetken aikaa kipakkaa keskustelua.

MITEN ISO KAKKU LEIKATAAN?

Muutosneuvotteluilmoituksen jälkeen tunnelma oli talossa enimmäkseen epätietoinen. Miten iso rysäys on tulossa? Mikä loppuu ja mistä viipaloidaan? Uutiskollegojen joukossa oli ja on onneksi edelleen niitä, jotka muistavat hyvin vuodet 2010-luvun puoliväliin saakka, jolloin vanhan Pöllölaakson ovista käveli irtisanomisilmoitus taskussaan ulos kymmeniä työkavereita. Osalle nykyisistä kollegoista muutosneuvottelut tulivat silmille ensimmäistä kertaa oikeasti ja konkreettisesti.

Neuvottelupöydässä henki oli koko prosessin ajan kaikesta huolimatta asiallinen ja hyvä. Väkeä oli paljon ja asiaa myös, koska samalla väännettiin kättä kahdesta hyvin erilaisesta organisaatiosta. Sekä uutisista että MTV:n toimihenkilöiden tulevaisuudesta. Kahdella luottamushenkilöllä oli aika kova ja raskaskin tehtävä olla viestinviejinä ja -tuojina.

Neuvottelujen edetessä käytettiin systeemiä, jossa työntekijät saivat esittää omia ehdotuksiaan ja kysymyksiä työnantajalle. Työnantajapuoli vastasi niihin omalla vuorollaan. Näin työntekijät pääsivät osallistumaan tulevan suunnitteluun. Tai ainakin kommentoimaan työnantajan suunnitelmia. Kollegoilta tulikin todella hienoja avauksia ja tärkeitä kysymyksiä pöytään vietäväksi.

RADION JA TEKSTIKANAVAN UUTISET LOPPUVAT

Kun työnantajan näkemys uutisten muutoskohteista julkaistiin kaikkien nähtäville, aiheutti se suurta epätietoisuutta ja tyrmistytäkkin. Uutisten johto kertoi suunnitelmista luopua radiouutisten ja tekstikanavan sisällöntuotannosta ensi kevääseen mennessä. Samalla kerrottiin MTV Uutiset Live -verkkokanavan muutoksista sekä esimerkiksi suurista ulkopuoliseen työvoimaan kohdistuvista leikkauksista. Nämä jäivät myös lopulliseen neuvotteluratkaisuun.

Kun neuvottelujen kohteena olivat kaikki ohjelmatyöntekijät, huhuja, spekulatioita, aivan varmaa tietoa, irtisanottavien päälukuja ja todella varmoista lähteistä saatuja lakkautettavien ohjelmien luettelointia liikkui käytävillä. Se on tietysti enemmän kuin luonnollista, kun koko porukalla joudutaan odottamaan useita viikkoja tietoa siitä, miten ja kenen työt jatkuvat.

Jokainen irtisanominen, toimeentulon loppuminen, on ikävää. Mutta sen verran saamme huokaista helpotuksesta, että lähteneiden määrä pieneni neuvottelujen tuoksinassa muutamaan. Tätä kirjoitettaessa on ikävää, että Maikkarin määräaikaiset ja vuokratyöläiset joutuvat edelleen killumaan löysähkössä hirressä ja odottamaan ratkaisuja.

Muutosneuvottelut jättävät aina pitkänkin jäljen. Niin nytkin. Vain se kuuluisa aika näyttää, miten uusi strategia Katsomo-uudistuksineen ja digitaalisine painotuksineen onnistuvat pitämään laivan pinnalla.

Petteri Savolainen
luottamushenkilö, MTV

Freelancerit kokoontuivat

Thomas Nilsen Independent Barents Observer -verkkolehdestä luennoi Suomen ja Ruotsin Natoon liittymisen vaikutuksista.

Kielten sekamelska oli melkoinen, kun viitisenkymmentä media-alan freelanceria eri puolilta pohjoismaita tapasi toisiaan Norjassa järjestetyssä Nordic Freelance 2023 -seminaarissa syyskuun lopulla.

Vuotuinen Nordic Freelance Seminar järjestettiin tänä vuonna Norjassa. Seminaaripaikaksi oli valikoitunut tunnelmallinen, runsaan 3000 asukkaan Rjukanin kylä ja sen Gaustablikk-vuorella sijaitseva idyllinen konferenssihotelli. FAO:sta paikalle saapui kymmenisen seminaarivierasta.

Pohjoismaiset freelancerit kokoontuvat vuosittain keskustelemaan ja kuulemaan ajankohtaisista teemoista, samalla paikalliseen kulttuuriin tutustuen. Seminaarin järjestämisvastuu vaihtuu maiden välillä vuosittain. Seminaarijärjestelyistä vastasi tänä vuonna Norjan freelance-toimittajien yhdistys, NJ-Frilans.

Kolmipäiväinen seminaari sisälsi runsaasti kollegiaalisia kohtauksia ja keskusteluja erilaisista teemoista. Seminaariesiintyjiltä kuulimme muun muassa tekoälyn käytöstä toimitustyössä sekä korruptiosta ja journalistien turvallisuudesta. Myös kansainvälinen yhteistyö ja projektien rahoitusmahdollisuudet kiinnostivat monia seminaarivieraita. Ja totta kai puhuimme myös Natosta ja pohjolan turvallisuustilanteesta.

Itselleni jäi seminaariesityksistä vaikuttavimmin mieleen kirkkoniemäläisen The Barents Observer -verkkomedian päätoimittajan Thomas Nilsenin esitys työstään vain vajaan vartin ajomatkan päässä Venäjän rajasta: ”Putin ei ole uhka meille (toimitukselle) vaan me (vapaa media) olemme uhka Putinille.”, Nielsen totesi.

ERITTÄIN SALAINEN RETKIKOHDE

Gaustatoppenin vuori kätkee sisäänsä salaisuuden. Vuoren sisässä toimi 1950-luvun lopulta aina vuoteen 2010 asti Naton huippusalainen tukikohta, jossa kuunneltiin venäläisten puhelinliikennettä. Tähän vuoren sisäänsä kätkemään salaisuuteen, sittemmin turistiravintolaksi muutettuun tilaan mekin pääsimme tutustumaan ja nauttimaan lounaan. Alue on tälläkin hetkellä osin tiedustelukäytössä.

Seminaarin aikataulu oli erittäin tiukka. Siirtymisistä suoriuduimme rivakasti ja kotiinlähöpäivänä osalle matkalaisista saattoi tulla kiire lentokentälle. Oletettavasti kaikki kuitenkin ehtivät alkuperäisille lennoilleen.

Seminaarin järjestäminen on järjestäjätaholle melkoinen ponnistus, ennen kaikkea taloudellisesti. Nähtäväksi jää, missä ja milloin pohjoismaiset friikit seuraavaksi kohtaavat. Pohjoismaiselle yhteistyölle olisi tilausta vastaisuudessaakin.

Teksti: **Niilo Turunen**
toimittaja, sihteeri, FAO

Kuvat: **Anna-Kaisa Vihavainen-Bäckman**

Gaustatoppen-vuoren sisällä, erittäin jyrkässä kulmassa, kulkee huipulle vievä juna.

De nordiska frilansseminarierna – en klubb för inbördes beundran eller en oslipad pärla?

Du har kanske läst eller hört om de nordiska frilansseminarierna, som ordnas i Finland, Norge, Danmark och Sverige, men tänkt att det inte är något för dig, att de bara är för fackligt aktiva eller vissa sorters journalister. Men där har du fel. (Hoppa till det sista stycket, ifall du inte orkar läsa bakgrund och fakta.)

Seminiarierna har ordnats redan i ett par decennier och erbjuder något för envar. Tidpunkten är ofta fredag lunch till söndag lunch på våren eller på hösten. På det sättet hinner man ta sig till seminariestället och tillbaka under seminariedagarna. Många passar ändå på att boka in en extra dag i värdlandets huvudstad på egen bekostnad. Seminariplatserna brukar vara utanför de stora städerna med goda konferensmöjligheter, så att alla hålls samlade, samtidigt som orten ofta har något intressant att erbjuda. Dagarna består av 45 minuters föreläsningar om aktuella ämnen, samlade under särskilda teman. Också fackliga frilansfrågor lyfts upp, i allt från arbetsvillkor och arvoden till säkerhet.

Seminarierpråket är engelska. I pauserna, under kvällsprogrammet och de mera fria programmen som utfärder eller annan aktivitet hinner man knyta kontakter och diskutera frågor som uppstått under seminariet. Alla fyra länders fackföreningar är representerade och samarbetar om olika projekt och åtgärder i egna styrelser och kommittéer. Aktuella exempel är utvecklandet av den kollektiva förhandlingsrätten för frilansare och egenföretagare, solidaritetssystringar för de fångslade journalisterna i Belarus, uppbringande av medel för olika ändamål och koordination och utveckling av de nordiska frilansseminarierna. Tidigare följde seminarierna ett strikt regelverk, där till exempel brännboll och Nordic Eurovision Song Contest alltid fanns på agendan. Men man har lättat upp ”reglerna”, för att inte seminarierna ska bli för tungrodda. De senaste årens frilansseminarier har i Finland hållits i Nådendal (Herrankukkaro), på Sveaborg och i Esbo (Majvik), i Norge i år på Gaustablikk nedanom Gaustatoppen, i Lillehammer och vid Hurdalssjøen, i Danmark i Korsør och i Helsingør, och i Sverige i Malmö och i Stockholm.

Som mest har seminarierna haft över hundra deltagare, men minskade rejält i omfång efter pandemin. Nu verkar dock intresset och deltagarantalet öka snabbt igen. Man har debatterat resurser (främst pengar och arbetsinsatser), som seminarierna onekligen kräver. Men de kan också arrangeras kostnadseffektivt och riskfritt, genom att deltagarna själva täcker de rörliga kostnaderna. Med tanke på säkerhetsläget, så behövs samarbete över gränserna nu mera än nånsin. Och här har journalisterna en nyckelroll då det gäller spridning av information och skapande av nätverk och kontakter. Under seminarierna sker också en mängd informella och spontana möten, som kan visa sig vara värdefulla senare då det t.ex. gäller att få tillgång till specifika intervjuobjekt och fixers. De kollektiva, fackliga ansträngningarna ger också de enskilda frilansarna styrka och något att luta sig mot i knepiga situationer.

FÖR VEM ORDNAS DÅ DESSA SEMINARIER?

Seminiarierna är öppna för alla frilansare oberoende av område. Också om inte alla föreläsningar tangerar den egna inriktningen, så erbjuder de ändå unik, aktuell information, som kan visa sig vara nyttig i de mest skilda sammanhang. Vidare kan man konkret diskutera kollegors villkor och förhållanden, och upptäcka var man själv befinner sig på frilansskalan. Man får nya impulser och kontakter samt en större förståelse för de olika nordiska länderna och deras särdrag. De lokala arrangörerna erbjuder också upplevelser och insiderinformation om sånt som man knappast annars hade fått tillgång till.

I seminarieveckoslutet ingår, förutom program och logi, oftast full pension och en festmiddag. Stämningen är varm och välkomnande. Och det går mycket bra att delta ensam, fast man aldrig har varit på dessa seminarier förut. Trots sina fullspäckade program och fackliga betoningar är seminarierna kravlösa och erbjuder också rekreation och social samvaro, vilket också är viktigt för frilansarnas mentala

och sociala hälsa. Dessutom är alla seminarier olika och erbjuder egna, specifika upplevelser. Man kan stöta på allt från blåbärspaj till memma, från färska ishavsräkor till färhuvuden, från ett dejligt smörrebröd till rökt sill, från prinsesstårter till surströmming. Varje seminarium är unikt och resultatet av hundratals timmar av arbete av frilansare, som vill erbjuda sina andra nordiska frilanskollegor något speciellt, något som man tror att dessa inte kan vara utan. Och det här märks och känns. Det är seminarier med hjärta.

Så passa på och delta så länge som det är möjligt, så att inte seminarierna behöver ge vika för mera all dagliga fackliga ändamål eller blir överflödiga på grund av för lite deltagare. Nästa gång torde seminariet ordnas i Finland och då är det SFJ som håller i trådarna. Man kan ansöka om Koptosto-stipendium från Jokes, stiftelsen för främjande av journalistisk kultur, för resor och seminarieavgiften, som oftast innehåller kost och logi. Stipendiebelopp på under 500 € kan sökas en gång per år och ger inte upphov till karens.

Nina Donner

frilans

(tidigare aktiv inom det nordiska samarbetet och arrangör av frilansseminariet i Finland år 2013)

Nina Donner och Ingrid Svanfeldt på Gaustatoppen i Norge

Foto: Päivi Mustajärvi

Top meeting - Pohjoismaista yhteistyötä

Kuvassa Euroopan Journalistiliiton johtaja (European Federation of Journalists, EFJ) Renate Schroeder. Taustalla Gaustatoppen-vuori.

Pohjoismaisen seminaarin yhteydessä järjestettiin Pohjoismaisten freelanceyhdistysten komitean vuosikokous, Top meeting. FAO:a edustamassa paikalla olimme allekirjoittanut sekä varapuheenjohtaja Juha Hakala. Olen toiminut FAO:n hallituksen valitsemana edustajana Pohjoismaisessa komiteassa tämän vuoden huhtikuusta lähtien.

Kokouksessa oli meidän lisäksi läsnä isäntämaan edustajat Ole Dag Kvamme ja Audun Hasvik Norjan freelance-toimittajien NJ-Frilansista ja Aslaug Watten emäliitto Norsk Journalistlagista, Henrik Simonsen Ruotsin Journalist Förbundetista, sekä Suomen SFJ:n edustajat Tuukka Tuomasjukka ja Maria Markus.

EFJ:n eli Euroopan Journalistiliiton johtaja (European Federation of Journalists) Renate Schroeder osallistui myös kokoukseen. Renate kertoi meille ajankohtaiset kuulumiset itsensätyöllistäjien kollektiivisesta sopimisesta EU:n näkökulmasta, sekä yleiskatsauksen friikkujen samankaltaisista palkkaongelmista ympäri Eurooppaa.

Kävimme kokouksessa läpi osallistujamaiden vuosiraportit ja keskeisimmät asiat freelanceiden ammattiyhdistyskentällä. FAO kertoi mm. historiallisesta av-kääntäjien työehtosopimuksesta, jossa on mukana myös yksityrittäjien vähimmäispalkkiot.

Norjan Audun Hasvik piti meille esitelmän, jossa hän kertoi miten he onnistuivat neuvottelemaan kehyspöytäkirjan freelancerien ja vakityössä olevien samanpalkkaisuudesta mediatalojen kanssa.

Audun kertoi myös tämän Pohjoismaisen seminaarin järjestämisestä ja kuinka he olivat hankkineet siihen rahoituksen saaden avustuksia esimerkiksi Unescolta ja Rjukan kunnalta.

Saimme lisäksi iloksemme kuulla, että Tanska on päättänyt liittyä takaisin Pohjoismaiseen komiteaan vuoden mittaisen eron jälkeen.

Kuva ja teksti: **Anna-Kaisa Vihavainen-Bäckman**

FAOn puheenjohtajana aloitti vuoden alussa Päivi Vöntönen

Alkuun minua jännitti ottaa vastaan FAO:n puheenjohtajan tehtävä. Vaikka olen ollut mukana erilaisissa hallituksissa aiemmin, niin puheenjohtajan rooli on aina omalla tavallaan ainutlaatuinen ja vaativa. Olen kuitenkin kiitollinen siitä, että jäsenten luottamus minua kohtaan on vahva, ja olin innoissani astuessani tähän tehtävään.

Kun katson eteenpäin, niin minulle on tärkeää, että me FAO:ssa tunnemme jäsenet hyvin. Ei riitä, että me hallituksessa vain tarjoamme, vaan haluamme olla vuorovaikutuksessa jäsentemme kanssa ja kuulla jäsentemme toiveita toiminnan kehittämiseksi. Toivonkin sinulta, FAO:n jäsen aktiivista yhteydenpitoa asiassa kuin asiassa.

Viime vuonna järjestämässämme Pohjoismaiden freelancer-seminaarin kulut rasittivat talouttamme enemmän kuin odotimme. Alijäämää on kertynyt myös aiemmilta vuosilta, mutta nyt meillä on suunnitelma talouden tasapainottamiseksi ja olemme kiitollisia RTTL:lle mahdollisuudesta lyhentää alijäämää muutaman vuoden sisällä.

Tämän vuoden Pohjoismaiden freelancer-seminaarin järjesti Norja, ja FAO:sta osallistui jäseniä tapahtumaan kymmenkunta.

Vaikka taloudellinen tilanteemme ei ole ihanteellinen, niin olemme

päättäneet panostaa jäsentemme osaamisen kehittämiseen. Järjestämme yhdessä SFJ:n ja SET:n kanssa koulutustilaisuuden marraskuussa, jossa aiheina ovat omien tuotantojen myynti ulkomaille ja YouTube -sisältöjen tekeminen. Tämä on tilaisuus oppia uutta ja parantaa ammattitaitoa.

Yhteistyö Journalistiliiton jäsenyhdistyksiensä kanssa on ollut hedelmällistä ja antoisaa. Yhteistyö mahdollistaa mielenkiintoisten tapahtumien sekä koulutuksien järjestämistä ja samalla pääsee tutustumaan toisen yhdistyksen jäseniin. Liiton porkkanarahasto on osoittautunut arvokkaaksi resurssiksi, jonka avulla voimme kattaa tärkeitä kuluja ja jatkaa toimintaamme.

RTTL on aloittanut strategiapäivitystyönsä. Pidän tärkeänä, että strategiaan saadaan näkökulmia freelancereilta. Millaisena sinä näet Radio- ja televisiotoimittajien liiton toiminnan tulevaisuudessa? Tai millaisena sinä näen Freelancer ammattiosasto FAO:n tulevaisuudessa?

Päivi Vöntönen
puheenjohtaja, FAO

kuva: Seppo Sarkkinen

EFJ:n asiantuntijakokouksessa kiirehdittiin vauhdilla yleistyvän tekoälyn käytön sääntelyä

kuva: Seppo Sarkkinen

Hollywoodissa yhä jatkuva näyttelijöiden lakko mainittiin useaan otteeseen, kun Euroopanjournalistiliiton (EFJ) asiantuntijat koontuivat yhteen Wienissä syyskuun puolivälissä. Tätä kirjoittaessa näyttelijöiden ammattiliitto on ollut lakossa heinäkuusta asti.

Yksi keskeinen kiista on ollut tekoälyn eli AI:n (artificial intelligence) käyttö tuotannoissa. Näyttelijät vaativat selkeitä sääntöjä siihen, miten pitkälle tekoälyä voidaan käyttää: voiko tekoälyn tuottama hahmo jopa korvata kokonaan näyttelijän? Säännöistä neuvotellaan Hollywoodissa ensimmäistä kertaa.

Tekoäly on mitä polttavin kysymys myös media-alalla. Kuinka pitkälle tekoälyn sallitaan kirjoittaa tekstiä? Entä esittää? Kuinka huolehditaan tekijänoikeuksista? Kenen on vastuu? Kuka tarkistaa faktat? Tässä muutamia Wienin kokouksessa nousseita kysymyksiä.

ETYJIN ASIANTUNTIJA: KOHDELKAA TEKÖÄLYÄ VÄLINEENÄ, EI TYÖNTEKIJÄNÄ

Wienissä ei lietsottu uhkakuvia tekoälystä hallitsemattomana voimana, vaan pohdittiin sen käyttöön liittyviä eettisiä, käytännöllisiä ja tekijänoikeudellisia kysymyksiä.

Yksi puhujista oli Denize Wagner Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestöstä ETYJ:stä. Hän on mediapolitiikan, ihmisoikeuksien ja kansainväliseen turvallisuuden asiantuntija.

Wagnerin mukaan tekoälystä on tullut tärkein väline kontrolloida tietoa verkossa. Se tehokkuutta tietojenkäsittelyssä ei voi kiistää, mutta riskejä on syytä pohtia nykyistä tarkemmin.

Tekoäly voi loukata ihmisoikeuksia. Tekoäly ei pysty ottamaan huomioon kontekstia. Tekoäly on otettava välineenä, ei työntekijänä. Tekoälyn ei pidä antaa tehdä journalistisia päätöksiä. Erityisesti yllämainitut Wagnerin pointit jäivät mieleeni.

Monille ovat jo tuttuja luovaan kirjoittamiseen kykenevä ChatGPT tai puhetta tekstiksi muuttava Otter.ai.

Tekoäly voi olla tehokas väline esimerkiksi työhakemuksen laadinnassa tai rekrytoinnissa. Mutta myös tähän liittyy tutkitusti riskejä.

Tekoälyn algoritmit ovat voineet syrjiä hakijoita vain yhden sanan perusteella tai valita vaikka vain valkoihaisia hakijoita. Tällöin loukataan ihmisoikeuksia.

Deniza Wagner kertoi esimerkin tilanteesta, jossa tekoälyä käytetään vaarallisenä pidetyn informaation karsimiseen verkosta, siis periaatteessa hyvää tarkoitukseen. Ongelma voi kuitenkin syntyä, jos karsittaisiin esimerkiksi kaikki terroristien propaganda verkosta. Tällöin journalistitkin jäisivät vaille olennaista tietoa. Asia yhteys on olennainen osa sisältöä.

Wagner korosti sitä, että tekoälyn ei pidä antaa tehdä journalistisia päätöksiä. Aiheet päättävät journalistit ja tekoäly voi olla apulainen. Tekoällylle ei pitäisi antaa valtaa valita näkökulmia.

TEKÖÄLY TIIVISTÄÄ JUTTUJEN SISÄLTÖÄ

Wienissä kuultiin myös joitakin esimerkkejä siitä, kuinka AI:tä jo käytetään mediataloissa. Tekoälyä käytetään tekemään yhteenvetoja tekstistä, translitteroimaan, kääntämään.

Myös Ylessä on käytetty tekoälyohjelmaa esimerkiksi tiivistämään videojuttu tekstiksi. Jutussa on mainittu, että tiivistelmän teki tekoäly.

Itävallan yleisradioyhtiössä ORF:issa toimittajat voivat kokeilla tekoälyohjelmaa radiojutun tekemiseen verkkojutusta. Mutta tuotokset eivät ole vielä menneet julki.

Nämä esimerkit voivat toki olla jo vanhentuneita, sen verran vauhdikkaasti tekoäly kehittyy ja myös sen käyttö yleistyy. EFJ:n asiantuntijakokouksen viesti tiivistetysti olikin, että tekoäly laukkaa, ja me tulemme koko ajan perässä.

Siksi yhteisten sääntöjen luomisella on kiire. Kokouksessa korostettiin, että niitä on hyvä laatia yhdessä isommalla joukolla, Euroopan tasolla ja esimerkiksi eri luovien alojen yhteisvoimin.

EU:ssa on parhaillaan tekeillä tekoälyasetus, johon myös EFJ on ottanut kantaa. Kannanotossa korostetaan läpinäkyvyyttä tekoälyn kehittämisessä. Tekoäly käyttää tietojamme, siksi tekijänoikeuksista on laadittava säännöt.

AVOIMUUS JA VASTUULLISUUS KAIKEN PERUSTANA

Kokouksessa painotettiin, että myös toimitusten tasolla tekoälyä on kehitettävä avoimesti, niin että työntekijöitä kuullaan kokeiluissa ja että heille annetaan riittävästi koulutusta.

Avoin on oltava myös yleisöjen suuntaan. Merkittävästä tekoälyn osuudesta jutuissa, kuvissa ja äänissä on kerrottava yleisölle. Vastuu faktoista on lopulta toimituksissa ja journalistisen työn tekijöillä.

EFJ:n asiantuntijaryhmien tapaaminen Wienissä oli ensimmäinen näin isolla porukalla koronapandemian alkamisen jälkeen.

Itse olen kokouksessa broadcastiin, tv- ja radiotyöhön keskittyvän BREG-ryhmän jäsen vuoden päivät, seuraten tehtävässä Ylen Susanna Sjöstedtiä.

Asiantuntijatapaamisen ryhmiä ovat; työehto pohtiva LAREG, tekijänoikeuksiin keskittyvä AREG, freetyöntekijöiden FREG, tasa-arvoa ja moninaisuutta pohtiva GENDEG sekä broadcast-työntekijöitä edustava BREG. Koolla Wienissä oli nelisenkymmentä ammattilaista.

Teksti: **Sari Taussi**
toimittaja, Yle

Paikalleen jähmettymistä vastustavat Vanhat Ketut – Gamla Rävar

Tänä vuonna tulee täyteen 25 vuotta siitä, kun Vanhat Ketut saivat alkusysäyksen toiminnalleen. Ketut juhlivat vilkasta toimintaansa 23.11.

Eero Toukkari muistelee kuinka ketuista tuli kettuja. Hän oli mukana osaston syntävaiheessa.

Myöhempiä vaiheita osaston toiminnasta muistelee Erkki Pohjanheimo.

Eläkkeelle jäätyään Sirkka Närhinen herätteli 1998 RTTL:n eläkeläisiä liittymään yhteen ja valmistelemaan veteraanijaostoa ”paikalleen jähmettymistä vastaan”. Tueksi kutsun laadintaan Sirkka sai Pentti Fagerholmin ja Eero Toukkarin.

- Kutsun innostamina 15 tulevaa kettua perusti toimikunnan valmistelemaan seniorosastoa. Toimikunnan vetäjäksi asiasta innostuneet nimittivät Pentti Fagerholmin.

Veteraanijaostoa oli myös RTTL:n taholta toivottu perustettavaksi. Vuoroin toimessa oleva RTTL:n puheenjohtaja muistutti, että ettek te nyt voisi veteraanikerhoa perustaa.

Valmisteluvaiheessa mietittiin sääntöjä ja tärkeä asia oli pohtia nimeä. Vaihtoehtoja oli useita.

- Muistikuvaa minulla ei ole kuka lopulta heitti tuon Vanhat Ketut – nimen mukaan keskusteluun. Näin muistelee Eero Toukkari, perustamisvaiheen yksi toimeenpanijoista.

- Ideariihi se oli ja se sattui vaan putkahtamaan. Siihen oli monta perustelua: Kettu pitää pesänsä siistinä, vihjaahan nimi myös valppauteen, lisäksi kettua pidetään ovelana ja fiksunä. Ja kyllähän nuo ominaisuudet sopii meihin koko porukkaan, Toukkari toteaa hymynkare äänessään.

- Virallinen kokous pidettiin jo samana vuonna 18.5.1998 ja siinä päätettiin perustaa tällainen osasto, joka kantaa nimeä Vanhat Ketut. Mukana perustavassa kokouksessa oli 35 senioria. Vastuu käytännön toiminnasta on vuosittain valittavalla toimikunnalla. Yksi tärkeä asia oli logon suunnittelu. Sen ideoi pääosin Inkeri Linus ja valmiiksi sen tyylitteli graafikko Esa Hytönen. Logo otettiin käyttöön v. 2000.

- Oveluutta logossa ilmentää minusta tuo ketun selän taakse laitettu mikrofoni. Se myös kertoo ajatuksen ”työura takana – tulevaisuus edessä”. Logo oli pitkään käytössä ja se oli minusta oikeinkin kuvaava. Nyt on toisenkinlainen logo olemassa.

Kuvassa Berliinin matkalaisia vuonna 2008.

KETTULAISTEN ALKUAIKOJEN TOIMINTAA

Vanhojen Kettujen toiminta painottui alussa lähinnä seminaareihin ja yleisradion politiikan seurantaan. Tilaisuudet olivat enemmän asia- ja aihepohjaisia. Viestintäpolitiikka on luonnollisesti ollut keskeisellä sijalla.

- Paljon ruodittiin Ylen ohjelmapolitiikkaa, eläkeasioita ja haettiin tietoa eri puolilta. Meillä oli jäsenlounaita. Kutsuimme sinne vieraisiksi mm. Ylen entisiä pääjohtajia, Sakari Kiuru, Eino S. Repo ja vieraana oli myös Juhani Wiio. Tärkeitä asioita meille eläkeläisten näkökulmasta oli saada tietoa pääjohtajilta eläkesäätiöstä. Pysyykö se pystyssä ja mihin se on sijoittanut varallisuutta. Eläketurvakeskuksissa käytiin kyselemässä yleisesti eläkesysteemin kehittämisestä. Tämän tapaista keskustelua kävimme eri instituutioiden kanssa, asioista, jotka eläkeläisiä kiinnostavat. Halusimme vaikuttaa päätöksentekijöihin ja teimme kannanottoja nostamalla tärkeitä asioita esille. Myöhemmin nämä jäsenlounaat muuttuivat ”kantapöydäksi.”

- Kettujen toimikunnat ovat aina seuranneet valppaasti, mikä kettulaisia eniten kiinnostaa. Iso osa toiminnasta asiapitoisen sisällön lisäksi on suuntautunut vierailuihin teattereissa, konserteissa, taidenäyttelyissä ja on tehty myös kulttuuriretkiä. Ulkomaan matkoja alkuvaiheessa tehtiin vähemmän kuin nyt. Urheilullista toimintaa oli myös, kuten hiihtoretkiä ja yhteisiä kävelylenkkejä. Juhliakin oli, ettei ihan asialinjalla kaiken aikaa oltu.

- Yhteys meillä oli Viron radioon ja siellä oli aina joku johtajista vastaanottamassa meitä ja tutustuimme heidän toimintaansa. Kävimme myös Suomi-talossa. Lähinnä meidän vierailut ulkomailla olivat Tallinnan matkoja. Vasta myöhemmin lisääntyivät ulkomaan matkat. Niitä on sittemmin ollut melko paljon.

Muistissa on monella mukana olleella vielä Etelä-Afrikan matka. Merkittävä matka se on ollut sinäkin mielessä, että Kettujen Afrikan matkalaiset ryhtyivät Rustenbergin maakunnan kylässä sijaitsevan Tsunyanen alkeiskoulun kummeiksi.

- Kettujen vuosijuhlalista tulee varmasti hyvä. Sitä on suunniteltu jo pitkään. Lienee Erkki Pohjanheimo täystyöllistetty sen suhteen. Esiintyjiä löytyy omasta takaa. Omassa porukassa on taiteilijoita ja luovia ihmisiä, niin sieltä se vapaaehtoisvoimin kumpuaa, kaiken näköistä ohjelmanumeroa. Juhlissa on yleensä ollut aina joku erikoisvieras.

Eero Toukkari ja Kettu-seuruetta Bratislavassa vuonna 2004.

- Oletan, että Ketut toimivat edelleen virkeästi ja uusia jäseniä ja vetäjiä ilmaantuu. Minun aktiiviaikani oli 5-6 vuotta muodossa tai toisessa ja toimikuntaan oli silloin halukkaita kovastikin ja niin on varmasti nytkin. Kyllä uusia eläkeläisiä tulee joukkoon touhuamaan. Niin uskon. Kaikkihan me vanhenemme ja kuten sanottu ei pidä jäädä paikalleen.

MISSÄ KETUT KULKEVAT – EI KERRAN VAAN EDELLEEN

Erkki Pohjanheimon sai mukaan Kettuihin Uolevi Taskinen. Hän oli toimikunnan jäsen ja Pohjanheimon hyvä työtoveri TV1 Viihdetoimituksessa ja houkutteli Erkin Kettujen pikkujouluihin Bottalle.

- Siellä oli mukava tunnelma ja kivaa porukkaa, paljon tuttuja kavereita. Vaikka eläkkeelle jäätyäni olin tuumannut, että hankin ystäväni muualta, kun ei enää työkavereiden kanssa ole niin paljon tekemisissä. Mutta toisin kävi. Ei mennyt kauaa kun Uolevi ”Uokki” kertoi jäävänsä pois toiminnasta ja totesi, että nythän sinä menet sinne. Taisi olla niin, että hän suorastaan pakotti minut mukaan. Ja olihan ne pikkujoulut olleet niin mukavia. Seurasin aktiivisesti Kettujen toimintaa ja sitten ajattelin, että voihan minä koettaa. Niin minut laitettiin ehdolle ja tulin valituksi. Olisikohan vuosi ollut 2010. Siitä alkaen olen ollut tiiviisti toimikunnassa mukana.

- Toimikunta työllistää melko paljon itse kutakin. Pohjanheimo vastaa myös kettujen tiedotuksesta. Toimikunta tekee työtään vapaaehtoisesti, mutta innokkaasti. Se on mielekästä talkootyötä ja hyvän mielen työtä. Onnistuneet tapahtumat ja tyytyväiset osallistujat antaa potkua taas järjestää uutta. Kiitokset tuntuvat aina hyvältä.

UUSIA KETTUJA TASSUTTELEE MUKAAN TOIMINTAAN

Vanhojen Kettujen jäsenmäärä on jossain kohtaa ollut 650 ja tämän hetkinen luku on 639.

Paljon on poistunut joukosta, mutta lisää tulee kuitenkin koko ajan. Vanhoja Kettuja hiukan huoletti aikanaan eläkeläisille määrätty jäsenmaksu, jota ei RTTL:ssä jatkavan eläkeläisen ennen tarvinnut maksaa. Se ei kuitenkaan aiheuttanut pelättyä Kettujen kuolemaa.

- Toimintaa on ihan hirveästi ja se on se mikä pitää ihmiset mukana ja houkuttelee uusia ihmisiä tulemaan Kettuihin. Juttu kiertää jäseniltä niille, jotka eivät vielä ole liittyneet mukaan. Näin on kuulemani mukaan monta kertaa tapahtunut. Kiinnostus herää niin paljon, että he katsovat meidän sivuja ja huomaavat, että hei teillähän on paljon kivaa toimintaa. Pitääpä minunkin liittyä.

Vanhat Ketut on valtakunnallinen veteraaniosasto. Kettuihin pääsee liittymään kun jää eläkkeelle. Jäsenmaksua ei ole. Eläköitymisen lisäksi muita ehtoja ei ole kuin, että pitää olla RTTL:n jäsen ja muuten mukava ja luotettava henkilö. Vanhat Ketut on kaikille eläköityneille RTTL:n jäsenille tarkoitettu. Mukana on niin entisiä yleläisiä kuin maikkarilaisiakin.

KANTAPÖYTÄ

- Meidän tärkeä kohtaamispaikka on kuukausittainen kantapöytä. Kantapöytä on ollut Kilta-Kellari -nimisessä ravintolassa Bulevardilla.

Kuten Toukkari aiemmin on maininnut kantapöydän alkulähteet löytyvät silloisista alun jäsenlounaista. Eli lounastapaamiset ovat olleet merkittävää toimintaa heti alun alkaen. Nykyään kantapöytä saattaa olla parikin kertaa kuussa.

- Katsoin viime vuoden 2022 vuosikertomusta ja niitä on ollut peräti yhdeksän. Ensin on lounas ja sen jälkeen käyttää puheenvuoron vieraaksi kutsuttu avustaja, ikään kuin luennoitsija. Puheenvuoro voi olla puolituntia tai maksimissaan tunnin. Sen jälkeen alkaa keskustelu aiheesta.

- Kantapöydän vieraiksi on kutsuttu merkittäviä asiantuntijoita. Avustajalla voi olla mukanaan videoita tai ääninäytteitä tai mitä tahansa. Tuleva kantapöytä on omistettu muistiasialle. Vanhat ihmiset menettävät muistiaan. Toisaalta, miten tärkeä aihe se on oikeastaan iästä riippumatta. Muistiliitosta tulee edustaja kertomaan muistista.

- Ollaan yritetty keskittyä kovasti terveysaiheisiin. Meillä on vuodessa kolme-neljä terveyteen liittyvää kantapöytää ja sitten eläköitymisestä on puhuttu ja perintöasioista.

Kettujen kantapöydässä Erkki Liikanen vuonna 2020.

kuva: Seppo Sarkkinen

Erkki Pohjanheimo esitti Vanhojen kettujen tervehdysten laulaen, kun RTTL vietti 60-vuotisjuhliansa Finlandiatalolla marraskuussa 2021.

- Edunvalvonta kysymykset ovat myös keskusteluissa mukana. Avustajina ovat olleet mm Erkki Liikanen ja Kari Mänty oli juuri hiljattain kertomassa omasta elämästään. Itse olin kantapöydässä kertomassa työelämästäni, kun olin julkaissut siitä kirjan. Usein avustajaksi on kutsuttukin sellainen kettu, joka on julkaissut vaikka pa merkittävän kirjan, josta voisi herätä keskustelua.

TOIMIKUNTA KETTUJEN IDEAPANKKI

Tapahtumat syntyvät ja järjestyvät toimikunnan ideoiden pohjalta. - Toimikunnassa on 11 jäsentä ja itse kukin tuo keksimänsä idean toimikunnan tapaamiseen ja tarjoaa sitä. Käytännössä se usein tarkoittaa sitä, että idean tuonut toimii myös tilaisuuden järjestäjänä. Kun idea on hyvin valmisteltu ja itse ei pysty ottamaan vetovastuuta niin sitä voi tarjota toiselle. Kettujen toimikunta hyväksyy aina jokaisen päätöksen, mitä tapahtumasta on tehty eli toimitaan kuten yhdistyksissä, normaalia keskustelua suunnittelusta.

- Säännöllisiä tapahtumia meillä on mm. HKO:n konsertteja, kevyen musiikin konsertteja, joihin järjestetään lippuja. Paljon tehdään kotimaan retkiä. Yksi säännöllinen jokavuotinen kotimaan retki on ollut meriretki, jonka Jarmo Ratinen on järjestänyt vuosittain ainakin 10 vuoden ajan. Rakastettu ja todella hienoja muutaman päivän merimatkoja. Ollaan kierretty majakoilla ja saaristoissa. Nyt valitettavasti sellaista ei enää ole kun Jarmolla alkaa jo ikä painaa ja järjestelyt ovat melko raskaita. Kiitollisuudella näitä merimatkoja voi muistella.

Ehkä jotain tulee tilalle. Luovuus ei häviä ketuilta. Ulkomaan matkaksi ensi kevälle on suunniteltu retkeä Liettuaan.

RTTL:n Vanhojen Kettujen jäsenistö saa jäsentiedotteen joka kuukausi ja siinä kerrotaan tapahtumista ja kuka on kantapöydän vieraana. Osa jäsenistä on aktiivisia, ehkä noin kolmisensataa ja loput käyvät joissain tilaisuuksissa olosuhteidensa mukaan.

Prahan makuja vuonna 2013.

JUHLAVUOSI

Kettujen suuri päivä on 23.11. eli olemassaolon 25-vuotisjuhla. Juhlien ajolista on jo hyvissä ajoin tehty, vai mitä Erkki Pohjanheimo?

- Ajolista on tehty, juhlat on ollut pitkään, suurelta osin minun vastuulla. Tässä voisi varmaan käyttää tuottajan nimitystä, tätä samaa hommaahan olen työelämässäniikin tehnyt, tuottajana ja käsikirjoittajana. Juhlissa olen yleensä ollut suunnittelijana viime vuosina. Ne ovat aika työläitä, mutta on niitä kiva tehdäkin. Kun on televisiotoimittajana aikoinaan TV1 viihdetoimituksessa järjestänyt tapahtumia, konsertteja ja ohjelmia, niin tämä on oikeastaan sitä opittua rutiinia pitkälti. Tietää mitä pitää tehdä ja muistaa. Erikoisvieraat on bukkattu ja mukana on tällä kertaa huippusolistina Anna Hanski.

Kun Liiton Arkki ilmestyy, Vanhat Ketut ovat jo ansiokkaasti juhlineet ja muistelleet kuluneita vuosia ja varmasti heillä on ollut ihan kettumaisen hauskaa. Ovathan he valppaita, virkeitä ja ehkä vähän oveliakin. Ihanat ketut!

Teksti: **Irmeli Heliö**

Kuvat: **Antero Takala**

Vanhat Ketut nettisivut: **www.vanhatketut.fi**

Lähteet: **Vanhat ketut nettisivut "historia" Eero Toukkari**

Haastattelut: **Eero Toukkari, Erkki Pohjanheimo**

KETTUJEN VETÄJÄT:

Seppo Väisänen (1998-1999)

Risto Linnus (1999-2000)

Sirkka Närhinen (2001-2002)

Risto Linnus (2003)

Kirsti Kurkela (2004-2005)

Leena Tamlander (2006-)

Ketut Järvi-Suomen kierroksella vuonna 2023.

Kwassa: **Eija Aspelin, Timo-Erkki Heino, Kaija-Leena Rajatoro, Jukka Lindfors ja Leena Franssila.**

Vaatteet on mun aatteet.

kuva: Seppo Sarkkinen

Puhutaanko TESSistä? Siis työehtosopimuksesta? Tai oikeastaan Yleisradion Ohjelmatyöntekijöiden TESSin Liite 3:sta, Suojavaateus ja -varusteet, työpuku? Se on erityisen mielenkiintoinen meille Design&Tuotannon työntekijöille. Siellähän sanotaan selvästi, että ”yhtiön kustannuksella hankitaan henkilökohtainen suojavaateus ja/tai -varusteet työntekijälle, mm joka yhtiön määräyksestä työskentelee muutoin kuin tilapäisesti ulkona sateessa ja pakkasessa.”

Liitteen taustalla on Työturvallisuuslaki sekä valtioneuvoston asetus vuodelta 2021 henkilösuojaamista. Googlaamalla löysin seuraavan Työterveyslaitoksen määritelmän suojavaateuksesta:

Suojavaate on henkilönsuojain, joka suojaaa kemikaaliselta, mekaaniselta tai fyysikaaliselta vaaralta tai haitalta. Se voi suojata esimer-

kiksi kuumuudelta, tulelta, kemikaaleilta, kylmältä, sateelta tai se lisää näkyvyyttä. Voitaneen siis todeta, että liitteellä on vahva lakiin perustuva merkitys. Tarkoituksena on suojata työntekijää hankalissa työskentelyolosuhteissa.

Vuosikymmeniä asia on ollut varsin mutkaton meillä Tohlopin puolella. Esim. hiihto- ja mäkihyppykilpailun joskus kylmissä ja tuulisissa olosuhteissa tarvittava asuste uusittiin noin viiden vuoden välein. Ei aina edes noin usein, kun esim. allekirjoittanut sai olympiakisakomennuksilta parhaimmillaan oikein hyvän talvihaalarisetin moneksi vuodeksi. Tiedän, että nykyäänkin monet käyttävät olympia-asusteensa loppuun, kun sillä kerran pärjää. Turhan vuoksi ei uusia kuteita haeta. Tosin kaikki eivät käy olympiakeikoilla.

Mutta sittemmin asiasta on tullut monimutkaisempaa. En tiedä mistä on pompsahtanut 200-300€ raja hankinnoille, mutta niin ne vain on osaston hankintaohjeeseen ilmestynyt. Joku ne on sinne kirjannut. Millähän perusteella? Laista, asetuksista ja TESSistä näitä ei ole löytynyt. Eikä muualtakaan. Työntekijä siis valitsee ottaako kengät, takin vai housut, tai halutessaan maksaa loput itse. Odottaa vuoden seuraavaa ostomahdollisuutta. Nähdäkseni tämä ei ole edellä mainittujen pykälien eikä lain hengen mukaista. Onneksi itse sain vielä täyden setin palatessani D&T: lle kymmenen vuoden tauon jälkeen 2020, aikaa ennen paikkakuntariippumattomuutta. Onnistuisiko tämä tänä päivänä? Mene ja tiedä.

En nyt todellakaan puhu mistään joka talvi uusittavista edustus-, muoti- yms. asusteista, joita esimerkiksi ruutukasvoille toimitetaan. Se on ihan ok. Nyt on kyse roudaamista, kylmää ja sadetta kestävästä suojavaateista. Muuhun työvaateetukseen en nyt ota kantaa. Verovarjoilla toimivan yhtiön budjettiin luulisi hyvällä suunnittelulla ja ohjeistuksella mahtuvan yhä pienenevän (muutosneuvottelut 2023, 13 henkilöä lavastetoiminnasta..) joukon asiallinen ja lain edellyttämä suojaaminen esimerkiksi mainitun viiden vuoden välein. Sitä ei kai visiot, strategiat ja tiukkeneva budjettikaan estäne.

Asia on kuulemma prosessissa ja menossa kilpailutukseen. Hyvä niin, talvi tulee. Mutta jälleen herää kysymys, oliko ennen kaikki paremmin? Ainakin 2010-luvulla saimme Yle työsuojelussa ja työsuojelutoimikunnassa huolellisesti, mutta rivakasti luotua toimintaohjeita, jotka ovat edelleen käytössä. Mm. oman toimen ohella (OTO) ajaminen, meluohje, ohje kannettavan kameran ja stedyamin käytöstä. Ohjeistusten perustana jo mainittu Työturvallisuuslaki ja sen noudattaminen, Työturvallisuuskeskuksen ja Työterveyslaitoksen kanssa tehty yhteistyö, sekä alan ammattilaisten tekemät mittaukset ja tutkimukset. Silti valmista tuli yleensä yhden vuoden aikana. Kauankohan nyt kestää, ennen kuin saadaan konkretiaa aikaiseksi ja asia korjatuksi? Vaatimus lain, asetusten ja TESSin noudattamisesta ei liene kohtuuton.

Konkretiaista puheen ollen olisi yläkerroksiin kysymys. Tiedättekö miltä tuntuu olla mäkihyppyliiftissä viisi tuntia Salpausselällä? Kilpailut peruutuksineen ja siirtoineen sekä koekierrokset yhteen pötköön. Yksi juosten käyty parin minuutin bajamajapiipahdus välissä. Minä tiedän. Joku päätösvaltainen voisi liittyä mukaan tunnelmaan. Tarjoan termarikahvit ja kylmää pullaa. Mutta täytyy muistaa pukeutua lämpimästi, muuten voi tulla vilu.

Paljon kysymyksiä, liian vähän vastauksia. Keskustelu jatkunee, vaikka isompiakin asioita on edessä. Parlamentaarisien työryhmän raporttia odotellessa.

Kari Romppainen

Tohloppilainen kameraoperaattori, jolle työhyvinvointi on sydämen asia.

Homo sapiens pyörii taas luupissa

Jo muinaiset roomalaiset tiesivät, että oma väki pysyy ruodussa, kun johtaja hommaa sekalaiselle seurakunnalleen yhteisen vihollisen. Samalla johtaja varmistaa paikkansa kukkona tunkiolla. Sama antiikin aikainen harhautus toimii edelleen. Tästä opimme, että jos ei tunne historiaa, on tuomittu elämään sen uudestaan, joten maat ja kansat pyörivät taas luupissa. Ja joukossa tyhmyys paisuu kolmanteen potenssiin.

Roomalaisten opit ovat käytössä mm. Venäjällä, missä johto keksi maan sisäisten väärin ajattelijoiden lisäksi vihollisia rajojen ulkopuolelta. Natseja on joka puolella. Koko ei-autoritaarinen maailma uhkaa Venäjän turvallisuutta, joten ydinaseita kaivellaan naftaliinista. Edellisen kerran ydinsodan uhka roikkui niskassa 80-luvulla. Eihän siitä olekaan kuin 40 vuotta, ja taas sama juttu.

Uskonnoistakin soditaan, vaikka aikuisten pitäisi ymmärtää, ettei se mulle kuulu, mihin joku toinen uskoo tai on uskomatta. Vihollisiksi koettuja vääräuskoisia tapetaan taas tavalla jos toisellakin. Thaimaassa buddhalaismunkki johti muslimien joukkomurhia. Se ei ihan mennyt buddhan oppien mukaan, eikä tainnut äijäpaha muistaa karman lakia. Lähi-Idässä on sodittu vanhan testamentin ajoista alkaen, vaikka kaikki ovat kirjan kansoja ja Aabrahamin uskoisia. Kostoisku ja kostonkoston kosto toistuvat kai maailman tappiin. Ajasta ikuisuuteen...

Vihollisten haku on nyt entistä helpompaa amatööreillekin. Eikä tarvitse edes etsiä, some hoitaa likaisen työn. Algoritmit riitauttavat myös suht täysjärkiset ihmiset paisuttamalla siitä kuuluisasta kärpäsestä raivohullun härkäsen. Missä on vika, kun tavikset lähettävät raivopäissään tappouhkauksia lasten opettajille, poliitikoille tai toimittajille. Miten aikuinen ihminen kehtaa raivota somessa? Se on noloo.

Myös tietyillä aloilla työelämässä luuppi on pyörinyt pitkään, siispä hoito- ja opetusaloille on vaikeaa saada uusia työntekijöitä ...tai edes pitää nykyiset työssään. Kevyen palkkapussin vastineeksi tarjolla on stressaavaa työtä myös aggressiivisten ja väkivaltaisten potilaiden kanssa. Kuten eräs ent. sairaanhoitaja totesi: Tällä palkalla, en viitsi ottaa turpaan töissä. Alan vaihto houkuttelee monia. Miten olisi kunnan palkka ja työrauha?

Ehkä Homo sapiens, viisas ihminen, ei olekaan kovin viisas. Mielikuvitusta ihmisellä kyllä piisaa, sen kertoo itse itselle keksitty lajinimi.

Yhteistyöterveisin
LeenaM

kuva: Seppo Sarkkinen

**TÄTÄ LEHTEÄ
JULKAISTAAN
KOPIOSTON
TUELLA.**

kuva: Esa Hytönen

**ONNEA
VANHAT
KETUT!**

**Median
museo
ja arkisto|**

Tervetuloa
Median museoon
ja arkistoon
2.12.2023 alkaen.

Ludviginkatu 2-4,
Helsinki.
merkkiin.fi

**M
E
R
K
K
I**

**Radio- ja
televisio-
toimittajien
liitto
RTTL**

Senioriosasto
Vanhat Ketut

AVOT ry

Freelance-ammattiosasto FAO ry

Media- ja ohjelmatyöntekijät MOT ry

Nelosen ohjelmatyöntekijät NOT ry

Ylen ohjelma-
työntekijät ry
YOT

Alue

Epis

Media

Luovat

Ruuti

SFA

Tohloppi

Tutti

Journalistiliitto

**Lehti-
yhdistykset**

ETELÄ-POHJANMAAN SANOMALEHTIMIEHET

ETELÄ-SUOMEN SANOMALEHTIMIESYHDISTYS

HELSINGIN SEUDUN JOURNALISTIT

HÄMEEN-UUDENMAAN JOURNALISTIT

ITÄ-SUOMEN SANOMALEHTIMIESYHDISTYS

KESKI-POHJANMAAN JOURNALISTIT

KESKI-SUOMEN JOURNALISTIT

KYMENLAAKSON JOURNALISTIT

PIRKANMAAN JOURNALISTIT

POHJOIS-KARJALAN JOURNALISTITYHDISTYS

POHJOIS-SUOMEN JOURNALISTIT

SATAKUNNAN JOURNALISTIT

SAVO-KAINUUN JOURNALISTIT

SUOMEN FREELANCE-JOURNALISTIT

Kääntäjien ammattiosasto KAOS

TURUN JOURNALISTITYHDISTYS
- ÅBO JOURNALISTFORENING

ÅLANDS JOURNALISTER

KUURAPARRANPÄREITÄ

UUTISANKKALAMMELLA

saksivastuullisena sanasilppurina päivystää emeritus valekirurgi Jussi Tuominen

On Suomi yhtä Joulumaata, Sauli Pukkina,
ja lahjakuormaa kiskoo lauma ihmisporoja.
Kun Puna-Sanna Sini-Petterillä korvatiin
niin uusiks koko lahjalista oitis sorvattiin.

Ei rahakaan tee tiukkaa, pankit on niin löyhiä.
Se tosin millään tavalla ei koske köyhiä.
Jos Petterillä leikkaa, Riikka saksii kulmat pois,
kun luvut pyöristetään velat saatavia ois.

Taas Jouluihii lähemmäs ja Orpo tonttuineen
käy juhlamiehtiä tuomaan malliin ihmissäheiseen.
On kohta valmis hyvinvointialueemme tää.
Vain hoitajia puuttuu, eikä lääkäreitä nää.

Toisaalla jo käydään kilpaa pressanpallista
on Mäntyniemen tiellä monenmoista hjallista.
Ja puolueet kun peliin pistää rahaa haisemaan
ken sitten satsaa villiin korttiin, Mika Aaltolaan?

Sai edesmennyt Ahtisaari rauhan Nobelin
vaan perinnöksi Afrikkaan hän jätti muutakin:
niin monen monta Marttia on siellä kastettu
ei liene tarkkaa lukumäärää koskaan laskettu.

Kukkuroittain hyvää piakkoin saadaan Natosta.
Jos Ruotsi vain nyt jaksais nousta ylös matosta
tois Nato yhteiskäyttöömme U-bootin muutaman
sais kaapelit ja datapiihat turvan paremman.

Pian joutuu tänne tullut kansalaisuuskokeeseen
tai muuten lyöddään kouraan
lippu paluukoneeseen.
Mut suoriutuisko
kantasuomalainen paremmin
kun alakanttiin lapsiltamme
menee Pisakin.

On kuultu Pariisista olympiapuheita,
kun lahtaamaan on siellä kilvan käyty luteita.
Jos nekin pääsee kisaturisteja imemään
se bisnekset voi syöstä keskiaikaan pimeään.

Pian luvalla saa tappaä sutta, hirveä, ilvestä,
ja käyttää melkein missä vain myös sahaa, kirvestä.
Kas luonto ihmiselle pelkästään on riesana,
paitsi jos sen hyväksikäytöllä voi tienata.

Mikä ihmeen ammatti on influensseri?
Sen Kainuun TE-toimisto kai tietää varmasti.
Se työttömiä alkaa siihen hommaan opettaa.
Voi raskaat hommat lopettaa kun osaa somettaa.

Jäi Käärijämme euroviisukilvan toiseksi
mies silti kasvoi ilmiöksi aikamoiseksi.
Myy pois jo viherboleros ja helvaa cha-cha-cha,
soi Popedakin mainioisti ilman Patea.

Ei teeveeviihteen käytävillä liiku satiiri
se uhanalainen on ihan niin kuin tapiiri.
Näät sata samanlaista "tosi-hupi-ohjelmaa"
kun toinen toistaan sisäpiirin julkut hehkuttaa.

Kun Hollywoodin käsikirjoittajat lakkoon käy
niin rohkeutta moista sisu-Suomessa ei näy.
Ois vaihtoehto yksi, tosin utopiaa vain:
jospa lakkoon ryhtyis enemmistö katsojain!

Kun turkulaisten matka Stadiin tökkii, sanotaan,
niin tunnin radan rakennukseen fyrkkaa ladotaan.
Ei haittaa vaikka Itä-Suomen infra kutistuu,
näin venäläisten reitit rajan yli supistuu.

Vuan onneks ensi vuonna tissuttelu helpottuu
kun tilloomalla pulloposti kottiin kulkeutuu
ja kyläkaupan hyllyt täyttyy viinipulloista.
Tuas syrjäseuvuilla oes hyvinvointi suloista!

Ilmastomme muuttuu hiljaa suuntaan lämpimään,
ei joudu enää posteljooni hankeen rämpimään.
Siks tyyliin Santa Clausin (piipunrassi U.S.A:n)
myös meillä pukin nimi Santa Kalleks muutetaan.

Huom. Karaokekärpäsen pureman saaneet voivat sovitella
tekstiä Veikko Lavin laulun *Inhoittavat naapurit* säveliin.